

זהר חדש

פרשת נח

(א) ור' חזקיה אמר, זכאה חולקיהון דישראל, דקב"ה אתרעי בהו, ויהב לון אורייתא קדישא, ג ואזהר לון, ויהב לון עיטא, לאסתמרא מעילא ותתא, בגין דלא ישלוט בהו בר קב"ה בלחודוי. ואינון ידעי לדחייא מנייהו כל מקטרגין, וכל קסטירין, בגין דיהון חולקא דעדביה ואחסנתיה, כד"א (א) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מאמר הוא ישופך ראש

(ב) ת"ח, ביומא דר"ה, קב"ה יתיב בדינא על עלמא, וכל בני עלמא ד עאלין ה לחושבנא, ולא אית מאן דלא עאל בחושבנא. וספרין דחיין ומתיין פתיחן בההוא יומא.

חלופי גרסאות

א חסר כאן. נוסח אחר לדף ס"ב חסר זה (מונקאטש).
ב נוסח אחר ר' (דפוסים הראשונים). ג נוסח אחר
ד נוסח אחר ר' (דפוסים הראשונים). ה נוסח אחר בחושבנא (דפוסים הראשונים).

מסורת זוהר

(א) (דברים לב) כ"א קצו צ"ל.

הוא ישופך ראש

כש"א, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. קסטירין היינו שוטרי המלך המענישים. מלשון ראהו קסדר אחד (שבת מ"ט).
(ב) ת"ח ביומא דר"ה וכו': בוא וראה, ביום ראש השנה, הקב"ה יושב בדין על העולם. וכל בני העולם נכנסים לחשבון. ואין מי שלא יכנס בחשבון. וספרי חיים ומתים פתוחים ביום זהווא.

הקב"ה

הסולם

(א) זר' חזקיה אמר וכו': (חסר תחילת הענין) ור' חזקיה אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם, ונתן להם התורה הקדושה והזהיר אותם, ונתן להם עצת להשמד מהמקטרגים שמלמעלה ומהחזיקים שמלמטה. כדי שלא ישלוט בהם רק הקב"ה בלבדו. והם יודעים לדחות מהם כל המקטרגים וכל המחבלים, כדי שיהיו חלק גורלו ונחלתו.

מאמר

ג) והקב"ה בגין דאתרעי בהו, יהב לון עיטא לאשתזבא מכל, מקטרגין דלעילא, דאינון אתמנון, בכל זמנא דדינא שריא על עלמא. בהאי יומא, אודמנון ישראל לאתערעא רחמי עליהו, ובמה. בשופר.

ד) דהא קלא דנפיק, סליק לעילא, ואתער שופר דלעילא. כדין אתער רחמי מאתרייהו. וקב"ה קם מכורסייא דדינא ויתיב בכורסיא דרחמי, וחייס עליהו דישראל, ולא אתייהיב רשו למקטרגא, עליהון.

ה) וישראל תייבי בתיובתא קמי קב"ה, ותקעי שופר, ואתער רחמי. דהא ההוא קלא דנפק, אתערותא דרחמי. איהו. וכדין, דלטורא לא יכיל לקיימא קמי כורסייא דרחמי. דהא לא אתי מההוא סטרא, ולא אשתכח, קטיגורא.

ו) ביומא דכפורי, דאיהו חתימא דדינא, וקיימי ישראל בקדושתא דמאריהון. בההוא יומא, בגין דלא יקרב דלטורא למקדשא, יהבין ליה שעיר, דאתי מסטרא דרוחא מסאבא, והוא מסאבא, ורוחא מסאבא אתהני מיניה, והוא אתעסק ביה, ולא קריב למקדשא לסאבא. וכדין אנפין נהירין, וישראל אשתזיבו מניה.

ז) בזמנא אחרא כד סגיא חובי בני נשא, האי דלטורא, בשעתא דדינא איתער על חובי עלמא, כדין איהו אתי ואשתכח, מקטרגא קמי קב"ה, ואסתאב

חלופי גרסאות

ו נ"א קטרוגין (קראקא). ז נ"א מוסיף וכל בכל (קראקא). ח נ"א אודמן (קראקא). ט נ"א ל"ג עליהון (קראקא). י נ"א ניגדו (קראקא). כ נ"א קטרוגא (קראקא). ל נ"א דלטורא (קראקא). מ נ"א ויסתאב (קראקא).

הוא ישופך ראש

הסולם

מאמר

לו אחיזה אלא בצד שמאל, ולא בקו האמצעי שהוא רחמים. וע"כ לא נמצא קטרוג.

ו) ביומא דכפורי דאיהי וכו': ביום הכפורים שהוא חתימת הדין, וישראל עומדים בקדושת אדונם, ביום ההוא נתנים לו שעיר, כדי שלא יקרב המשטין אל המקדש, דהיינו השעיר לעזאזל, שהשעיר בא מצד רוח הטומאה. והוא טמא, ורוח הטומאה נהנה ממנו, והוא המשטין. מתעסק בו, ואינו קרב אל המקדש לטמא. ואז הפנים מאירים, וישראל נצולים ממנו. (ביאור המאמר הזה, תמצא בהסולט פרשת ויצא, מאות שפ"א עד אות שפ"ז. ובפרשת נח אות ק"ד וק"ה).

ז) בזמנא אחרא כד וכו': בזמן אחר, דהיינו בזמן המבול, כשנתרבו עונות בני אדם, משטין הזה בא, בשעה שהדין מתעורר על עונות העולם שאז הוא בא והמקטרג נמצא לפני

ג) והקב"ה בגין דאתרעי וכו': והקב"ה משום שרצה בהם, נתן להם עצה להנצל מכל המקטריגים שלמעלה, שהם מתמנים בכל פעם שהדין שורה בעולם. ביום ההוא, נועדים ישראל לעורר רחמים על עצמם. ובמה. היינו בשופר.

ד) דהא קלא דנפיק וכו': כי הקול היוצא מן השופר, עולה למעלה ומעורר השופר שלמעלה, שהוא הבינה, אז מתעוררים הרחמים ממקומם, והקב"ה קם מכסא הדין, ויושב בכסא הרחמים, ומרחם על ישראל, ולא ניתנה רשות למקטרג לקטרג עליהם.

ה) וישראל תייבי בתיובתא וכו': וישראל שבים בתשובה לפני הקב"ה, ותוקעים בשופר, ומתעוררים הרחמים, כי קול הזה היוצא מן השופר הוא התעוררות הרחמים. ואז לא יכול המשטין לעמוד לפני כסא הרחמים, כי אינו בא מאתו הצד, כלומר שאין (דע"י דף כ' טור ג) 264

מקדשא, וכל אנפין עציבין, ודינא אשתכח. ועל דא קץ כל בשר בא לפני. לפני דאי, למתבע על חובי בני עלמא, דאינון גרמו. נ

מאמר תיבה איהו גופא

(ח) ת"ח, כל ב"נ דיעבד וינטר פיקודי אורייתא, נשמתא ע אסתמרא בגופיה, דאיהו תיבה, ולא אתענש, ולא ישלוט פ עליה מלאך המות. וכל ב"נ דלא נטיר ולא קיים פקודי אורייתא, ואעבר עליה, מלאך המות כדין ישלוט עליה. (ט) ת"ח, ז תיבה, איהו גופא. נח ואשתו, י"ה. שם ואשתו, ו"ה. ק ואתעביד השם מלא, ידו"ד אחד. יפת ואשתו, י"ה. חם ו ואשתו, ואינון כדוגמא. (י) ודא ב ויאמר אלהים לנח. אלהים, ש דא שכינתא, קץ כל בשר וגו'. (יא) צהר תעשה לתיבה, דא איהו רזא דגופא. אתה ובניך וגו', ה גוברין לחוד, ונשין לחוד. ז ויעש נח, דא ברית קדישא. ככל אשר צוה אותו אלהים, דא שכינתא. ח ויאמר ה' לנח, הכא מדת א רחמים. (יא) ומן הבהמה אשר לא טהורה היא שנים איש ואשתו, דהא היא מסטרא דמסאבא, וע"ד אמר, והאבדתי. ואסתכל דלית ביה, אלא תרין, ולא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ב) (בראשית ו) ב"א של צ"ה. (ג) (שם). (ד) (שם) נ כתבו עוד לפרשת נח. ע ג"א אסתמרא (דפוסים הראשונים). פ ג"א ל"ג עליה (קראקא). צ ג"א מוסיף תיבה גופיה (קראקא) ג"א גופה (חינצ'א). ק ה"ג בהגהות דפוס ליחרנו ג"א יפת ואשתו י"ה ואתעביד. ר ג"א מוסיף ואשתו ו"ה (הגהות דפוס ליחרנו). ש ג"א מוסיף לנח דא שכינתא לנח קץ כל בשר לנח צהר תעשה (קראקא). ת ג"א ברין (קראקא). א ג"א מוסיף רחמים דא גופא כי אותך ראיתי [צדיק] (דפוסים הראשונים).

תיבה הוא גופא

הסולם

מאמר

לפני הקב"ה, ונטמא המקדש, דהיינו שהמלכות נפרדה מז"א, וכל הפנים עציבים, והדין נמצא. ועל זה כתוב, קץ כל בשר בא לפני. כי, קץ כל בשר, שהוא המשטין הנקרא כן, בא לפני דאי לבקש דין, על עונות בני אדם, שהם גרמו הדין.

מאמר תיבה איהו גופא

(ח) ת"ח כל ב"נ וכו': בוא וראה, כל אדם העושה ושומר את מצוות התורה, הנשמה נשמרת בגופו, שהגוף נקרא תיבה, ואינו נענש, ואין מלאך המות שולט עליו. וכל אדם שאינו שומר ואינו מקיים את מצוות התורה, ועובר עליהם, אז שולט עליו מלאך המות.

(ט) ת"ח תיבה איהו וכו': בוא וראה, תיבה היא הגוף. נח ואשתו הי"ה. שם ואשתו, ו"ה. ונעשה השם מלא ע"י נח ואשתו

משום

אית בהון שבעה שבעה, כמה דכתיב בעוף השמים, ארבע סרי דכר ונוקבא, לחיות זרע על פני כל הארץ. (ז) שנים שנים באו וגו' אסתכל וחמי, על מה דאמר בקדמיתא ומן הבהמה אשר לא טהורה היא, ולבתר שנים שנים.

(יב) * א"ר יהודה, ת"ח לית לך בכל ליליא ולייליא, דלא תיפוק נשמתא מגופא דב"נ, דאיכרי יונה. דכתיב, (י) וישלח את היונה. הקלו המים, אלין מים זדונים, כד"א (ט) המים הזדונים. דאינון מסטרא דמסאבו. מעל הארץ, דאינון לעיל מן ארעא, אלין מלאכי חבלה.

(יג) מה כתיב. ולא מצאה היונה מנוח, דאתמנעי מעלמא עילאה, ומן צדיקים דלעילא, (ב) ומכל ברכאן. הה"ד, (י) ותשב אליו אל התיבה כי מים על פני כל הארץ.

(יד) אפי"ן ג לה תניינות, ויוסף שלח את היונה מאתו, ומגו דוחקא וצערא, ותבא אליו היונה לעת ערב, דלא הות נהרא לון שעתא ד דרווחא, כמה דהות בקדמיתא, ואתחשך לה יומא, ואתערב לה שמשא.

(טו) ומה אמרת לנח ולבנוי. (ז) מצאוני השומרים הסובבים בעיר. ה אלין נטרי תרעי ירושלים. ועכ"ד, (ז) והנה עלה זית טרף בפיה, ועל דא וידע נח כי

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ב הי"ג דפוס מונקאטש ובשאר הדפוסים כתוב כל ג נ"א ליה (דפוסים הראשונים). ד נ"א דדווחא (דפוסים הראשונים). ה נ"א מוסף שומרי החומות אלין (דפוסים הראשונים).

(ז) (שם) פנחס שכ צ"ד. (ח) (שם ח) שלח נב צ"י ז"ח כב ט"ד שלי"ו כב ט"ג ש"ט. ט) (תהלים קכד) נח לה צ"א. י) (בראשית ז) כי תצא יא צ"ש ז"ח כב ט"ג שכ"ד. כ) (שיר ה) לך לו צ"א. ל) (בראשית ח) שלח נב צ"ט.

מאמר

הסולם

תיבה הוא גופא

(יג) מה כתיב ולא וגו': מה כתוב, ולא מצאה היונה מנוח, טהנשמה ענקראת יונה, נמנעה מהעולם העליון, ומן הצדיקים שלמעלה, ומכל הברכות. ז"ש, ותשב אליו אל התיבה כי מים על פני כל הארץ.

(יד) אפי"ן לה תניינות וכו': הוציאה שנית, ויוסף שלח את היונה מאתו, ומתוך הדוחק והצער, ותבא אליו היונה, טהיא הנשמה, לעת ערב. היינו, ששעת הרוחה לא היתה מאירה להם כבתחילה, ונתשך לה היום, והעריב לה השמש.

(טו) ומה אמרת לנח וכו': ומה אמרה לנח ובנוי, מצאוני השומרים הסובבים בעיר. אלו שומרים שערי ירושלים, הכוני פצעוני וגו'. ועם כל זה, והנה עלה זית טרף בפיה. טהיסורים המרים כזית, היו חביבים לה, והיו טרף בפיה. מפני שממריקים העונות. וע"כ, וידע נח כי קלו המים. שנתחזקו מלאכי הקדושה על מלאכי חבלה. ויחל עוד שבעת וגו' ולא

משום שהיא מצד הטומאה. וע"כ נאמר והאבדתי מרכבותיך (מיכה ה' ט), והסתכל שאין בו, בצד הטומאה, אלא שנים, ואין בהם שבעה שבעה, כמו שכתוב בעוף השמים, שבעה שבעה זכר ונקבה, שהם ארבע עשרה, לחיות זרע על פני כל הארץ. שנים שנים באו וגו'. ולא הזכיר בביאתם אל התיבה, שבעה שבעה. הנה הסתכל וראה, שזה טובב על מה שאמר מקודם לכן, ומן הבהמה אשר לא טהורה היא, ועל זה אמר אח"כ שנים שנים. אבל מבהמה טהורה באו ז'. וסמך הכתוב, על מה שכתוב מקודם לכן.

(יב) א"ר יהודה ת"ח וכו': אר"י, בוא וראה, אין לך בכל לילה וליילה, שלא תצא הנשמה, הנקראת יונה, מן הגוף של האדם. שכתוב וישלח את היונה: לראות חקלו המים. אלו הם המים הזדונים. כמשי"א המים הזדונים, שהם מצד הטומאה. מעל הארץ. שהם למעלה מן הארץ, דהיינו מלאכי חבלה.

קלו המים, ואתתקפו מלאכי דקדושה על מלאכי חבלה. ויחל עוד שבעת ימים אחרים כו, ולא יספה ו כו, חרבו המים מעל הארץ.
 (ז) בתר דאסתתר ואעבר ההוא זימנא דשליט מלאך המות, ואתעברו חייבין מעלמא, מה כתיב. (ח) ויזכור אלהים את נח.
 (י) ספינתא אמתילת לתיבותא דנת, ואית בה גוברין יהודאין וישמעאלים ובני עשו, כדוגמא דא אית בגופא, כליל מכולהון, דגופא דא, לאו איהו מן נשמתא קדישא, ודא הוא דאמר לנח, דאיהו נשמתא לנשמתא, כד"א ו עשה לך תיבת עצי גופר.
 (יח) ודא הוא דאמר לאברם, לך לך מארצך, למה תרי זימני. אלא, פוק מן דירתך ומן גופך. ומן בית אביך, דאית שלם דלעילא. אל הארץ אשר אראך, דא גופא, דאיהי תיבת נח.
 (יט) ובדוגמא דא הוה נח, הה"ד (ס) וישלח את היונה. ו אפיקו לה ליונה מן תיבותא, ויהבו . לה במיא. כ בדוגמא דא נפקא לה יונה מן תיבותא דנת, כד"א ו ולא יספה שוב אליו עוד.
 (כ) ר"י אמר, נח כד הוה בתיבותא, מ הוה דחיל דלא ידכר ליה קב"ה

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ו נ"א דחרבו וליג כו' (דפוסים הראשונים). ז נ"א נשמתא (קראקא). ח נ"א דא ירושלים (מונקאטש). ט נ"א ונפקו ליה (דפוסים הראשונים). י נ"א ליה (דפוסים הראשונים). כ נ"א ליג מן בדוגמא עד סוף האות. ל נ"א מוסיף ויצא ושוב [כו'] עד ולא (וינציא). מ נ"א דחיל הוא (דפוסים הראשונים). (שם) נח עה צ"ו. (ג) (שם ו) וירא סה אות ריה ויקרא עז אות רלו. (ט) (שם ח) לעיל אות יב צ"ת.

תיבה הוא גופא

הסולם

מאמר

יספה וגו' חרבו המים מעל הארץ. שנחרבו וכלו המים הזדונים.
 (ז) בתר דאסתתר ואעבר וכו' : אחר שנסתתר בתיבה, ועבר אותו הזמן ששלט בו מלאך המות, ונעברו הרשעים מן העולם. מה כתוב, ויזכור אלקים את נח.
 (י) ספינתא אמתילת לתיבותא וכו' : ספינה נמשלה לתיבת נח, כי יש בה אנשים יהודים וישמעאלים ובני עשו. כעין זה יש בגוף, שהוא כלול מכולם, מכל ע' אומות, וגוף הזה הכלול מן האומות, אינו הגוף של הנשמה הקדושה. אלא של נפש חיה (כנ"ל בז"ח בראשית אות תי"ג) וזה הוא שאמר לנח, שהוא נשמה לנשמה. כי נח ואשתו הם י"ח, שנח הוא י' דהיינו נשמה לנשמה, או חיה, ואשתו היא ח' דהיינו נשמה (כנ"ל אות ט'). כשיא עשה לך תבת עצי גופר. שהוא הגוף הנקרא תיבת נח. כלומר גוף, המלביש את הנשמה.
 (יח) ודא הוא דאמר לאברם וכו' : וזה הוא שאמר לאברם לך לך מארצך. למה ב' פעמים, דהיינו, מארצך וממולדתך. אלא לך מדירתך, ומגופך. אשר ממולדתך היינו מדירתך, ומארצך, היינו מן הגוף שלך, ומבית אביך, היינו משלמות שיש לך עתה מלמעלה, אל הארץ אשר אראך. הוא הגוף שהוא תיבת גח, דהיינו גוף הראוי להלביש הנשמה, כנ"ל.
 (יט) ובדוגמא דא הוה נח וכו' : וכעין זה היה נח. ז"ש, וישלח את היונה, שהוציאו את היונה, שהיא הנשמה, מן התיבה, שהיא הגוף, ונתנו אותה במים, שהם המים הזדונים. כנ"ל. כעין זה יצאה לה היונה, שהיא הנשמה, מתיבת נח, שהוא הגוף. ולא שבח עוד אל הגוף. כמשיא ולא יספה שוב אליו עוד.
 (כ) ר"י אומר נח וכו' רי"א נח, כשהיה בתיבה, היה מתירא, שלא יזכור אותו הקב"ה לעולם

לעלמין, וכיון דאתעברו חובי עלמא, כדין מה כתיב ויזכור אלהים את נח.

מדרש הנעלם

מאמר בארצות החיים

(א) * רבי פתח בהאי קרא, ^(ו) מצאוני השומרים הסובבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי שומרי החומות, כמה חביבה היא הנשמה, הנתונה מתחת כסא הכבוד, ממקום הקודש, מארצות החיים, כד"א ^(ז) אתהלך לפני ה' בארצות החיים.

(ב) ולמה קראו דוד ארצות החיים, וכי למעלה יש ארצות. א"ר יצחק, לא ארצות ממש, ולא אדעתא דארצות אמרו דוד, אלא לשון ריצוי הוא, כד"א ^(ח) ארצה אתכם, כלומר, אמר דוד, אתהלך לפני ה', במקום אשר ירצו תמיד הצדיקים, הנקראים חיים, ^(ט) אשר רצונם ** וחפצם ללכת שמה. וממקום הקודש, באה הנשמה להאיר על הגוף ^(י) האפל, כדי להוליכו בדרך ישרה, ולעבוד עבודתו ורצון בוראו, לבא למחר וליטול שכרו.

(ג) א"ר יהודה, ^(יא) אלמלי לא הוינא בעלמא יאות לן, ולא ניהב חושבנא למאריה דפיתקא, לבתר אמר, הדרי בי.

(ד) ת"ח, מה כתיב באדם, ^(יב) לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר

מסורת הזכר

חלופי גרסאות

(ט) (שיר ה) לעיל אות טו צ"כ (ז) (תהלים קטז) נ בדפו"י כתבו צ"כ ט נ"א מוסיף אשר הם (קראקא).
 ע נ"א מוסיף האפל השמל והעב הנחשך (קראקא).
 פ נ"א אלמלא (קראקא).
 רכט צ"ב.

מאמר

הסולם

בארצות החיים

לעולם. וכיון שנעברו עונות העולם, אז מה כתוב, ויזכור אלקים את נח.

מדרש הנעלם

מאמר בארצות החיים

(א) רבי פתח בהאי וכו': רבי פתח במקרא הזה, מצאוני השומרים הסובבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי שומרי החומות. כמה חביבה היא הנשמה הנתונה מתחת כסא הכבוד, ובאה ממקום הקודש, מארצות החיים. כש"א, אתהלך לפני ה' בארצות החיים.

ארצות אמרו דוד, אלא לשון ריצוי הוא. כש"א ארצה אתכם. כלומר, אמר דוד, אתהלך לפני ה', במקום שירצו בו תמיד הצדיקים הנקראים חיים, דהיינו שרצונם וחפצם הוא ללכת שמה. ובארצות החיים, פירושו, במקום שהחיים, שהם הצדיקים, רוצים בו. וממקום הקודש באה הנשמה להאיר על הגוף האפל, כדי להוליכו בדרך ישרה ולעבוד עבודתו, ולעשות רצון בוראו, כדי לבא למחר ולקבל שכר.

(ב) א"ר יהודה אלמלי וכו': א"ר יהודה היה טוב לנו, אם לא היינו בעולם, ולא היינו צריכים לתת דין וחשבון לבעל הספר. כי כל מעשינו בספר נכתבים. אחר כך אמר, אני מתחרט על דברי.

(ג) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב באדם. לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. א"ר, זו הנשמה שהיא אצלו

(ב) ולמה קראו דוד וכו': ולמה קראם דוד ארצות החיים, וכי למעלה יש ארצות. א"ר יצחק לא ארצות ממש, ולא על הבנה של

כנגדו. א"ר, זו היא הנשמה שהיא אצלו עזר, להוליכו בדרכי קונו. והיינו דתנן בא ליטהר מסייעין אותו. ת"ר, כשהאדם הולך בדרכי קונו, הרבה מסייעין אותו. נשמתו מסייעת אותו. מלאכי השרת מסייעין אותו. שכנינו של מקום מסייעת אותו. וכלם מכריזין לפניו ואומרים, ה' בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל. רבי נתן אומר, נשמתן של צדיקים מסייעין אותו.

מאמר תרין עזולין דאיילתא

(כה) רבי אלעזר ורבי יוסי חמוי, הוּו אצלו ז מאושא ללוד. א"ר יוסי לר' אלעזר, אפשר דשמעת מאביך, מאי דכתיב, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ק א"ל הכי שמיע לי מאבא, אינון הוּו מלאכים דאוזפוהו בקדמין מארעא דישראל. א"ל, מאן אינון. א"ל לא ידענא. א"ל, יאות לכוּן צדיקיא, מלה דפומכוּן ככתרא דמלכותא, ברישא דמלכא.

(כו) עד דהוּו אזלי מטו למערתא דלוד, שמעו ההוא קלא דאמר, תרין עזולין דאיילתא, עבדו קדמי רעותא דניחא לי, ואינון הוּו משרייתא קדישא, דערע יעקב קמיה. אתרגיש ר"א, ו ואצטער וּ בנפשיה, ואמר, מאריה דעלמא, כך אורחוי, טב לן דלא נשמע, שמענא ולא ידענא.

(כז) אתרחיש ליה ניסא, ושמע ת ההוא קלא דאמר, אברהם ויצחק הוּו. נפל על אנפוי, וחמא דיוקנא ר דאביו, א"ל, אנא שאילנא, ואתיבונא, דאברהם ויצחק הוּו, ב דערעו ליעקב, כד אשתיזיב מלבן.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ה (משלי ד) וישלח פו צ"ב. ט (בראשית לב) וירא ז ניא מאושאה (קראקא). ק כדפוס קראקא חסר מן א"ל עד א"ל. ר ניא ואסתעיר (קראקא). ט ניא בנפשוי (דפוסים הראשונים). ת ניא קלא ההוא (קראקא). א נוסח אחר דאבוי אמר ליה (דפוסים הראשונים). ב נוסח אחר דערעי ליעקב (דפוסים הראשונים).

מאמר

הסולם

תרין עזולין דאיילתא

אמר לו, כך שמעתי מאבי, אלו היו המלאכים שליווהו מתחילה בשנה שהלך מארץ ישראל. א"ל מי המה. א"ל איני יודע. אמר לו, יפה לכם הצדיקים, שדברי פיהם הם ככתר מלכות בראש המלך.

(כו) עד דהוּו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, הגיעו למערת לוד, שמעו קול ההוא שאמר, שני עופרי אילה, עשו לפני רצוני הנוח לי, ואלו היו המחנה הקדושה שפגש יעקב לפניו. נתרגש ר' אלעזר ונצטער בנפשו, ואמר, רבוּן העולם, כך הם דרכיו, טוב לנו שלא נשמע, שומעים אנו, ואין אנו יודעים.

(כז) אתרחיש ליה ניסא וכו': קרה לו נס, ושמע קול ההוא שאמר, אברהם ויצחק היו

אצלו עזר להוליכו בדרכי קונו. והיינו דתנן, הבא לטהר עוזרים לו. שנו חכמים. כשהאדם הולך בדרכי קונו הרבה עוזרים לו. נשמתו עוזרת לו, מלאכי השרת עוזרים לו, שכנינו של הקב"ה עוזרת לו, וכולם מכריזים לפניו ואומרים, בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל. רבי נתן אומר, נשמותיהם של צדיקים עוזרים לו.

מאמר תרין עזולין דאיילתא

(כה) רבי אלעזר ורבי וכו': ר"א ורבי יוסי חמוי, היו הולכים מאושא ללוד. א"ר יוסי לר' אלעזר, אפשר ששמעת מאביך, מ"ש, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים.

כח) א"ל, ג ברי, פוק פיקתך, וסב סיבתך, דפום ממלל רברבן ד הוא. ולא דא הוא בלחודוהי, אלא ה לכל ו צדיקא, נשמתהון דצדיקיא מערען קדמוהי לשזבותיה. ואינון ד מלאכיא קדישי עילאי.

כט) ות"ח, יצחק קיים הוה בהווא שעתא, אבל ה נשמתא קדישא אתנסיבת בכורסי יקרא דמאריה, כד אתעקד על גבי מדבחא, ומכדין אסתומו ט עינוי מלמחזי. והיינו דכתיב, (ח) ופחד יצחק היה לי.

ל) א"ל מה אנן תמן. כ א"ל, אנא ואת ג מלאכי עילאה, לאשתעשעא במשיחא מלכא דדוד. קם, עד דהוה קם, חמא חמוהי דאנפוי נהירין כשמשא. לא) א"ל חמוי, מלה חדתא שמעת, או ה בנהירו יקרא זיוא דמשה אסתכלת. א"ל לא. אלא זכאין אינון צדיקיא, ג דנטרין להון משרייטי קדישי עילאי, שנאמר (א) כ"י מלאכיו יצוה ל"ך לשמרך בכל דרכיך.

מאמר על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים

לב) א"ר יהודה, עשה הקב"ה ירושלים למעלה, כנגד ירושלים של מטה. ונשבע שלא יבא שם, עד שיבואו ישראל בירושלים של מטה. שנאמר, (ב) בקרבך קדוש ולא אבא בעיר.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

(ח) (שם לא) משפטים קג צ"ג. א) (תהלים צא) הקסה"ו אות רכ ח"ב קסד. ז"ח מה ט"ד שמ"ח סד ט"ג ש"ג. ב) (הושע א) וירא קיה צ"ב.
ג ני"א ל"ג כרי (קראקא). ד ני"א הוה (דטוסים הראשונים). ה ני"א כלן (חיינציא). ו ני"א צדיקיא (דטוסים הראשונים). ז ני"א מלכיא (קראקא). ח ני"א נשמתיה (דטוסים הראשונים). ט ני"א עינוהי (קראקא). י ני"א מלחזי (דטוסים הראשונים). כ ני"א ל"ג א"ל (קראקא). ל ני"א מלכיא (קראקא). מ ני"א בנהידות (דטוסים הראשונים). נ ני"א דמטמין (דטוסים הראשונים).

תדין עזולין דאילתא

הסולם

מאמר

(ביאור המאמר הזה, תמצא בזהר מצורע אות ט"א, עד הסוף).

ל) א"ל מה אנן תמן וכו': א"ל מה אנו שם. א"ל אני ואתה הם מלאכים עליונים, להשתעשע עם דוד מלך המשיח. קם. בעוד שהיה קם, ראה חמיו, שפניו של ר' אלעזר מאירים כמש.

לא) א"ל חמוי מלה וכו': א"ל חמיו, דבר חדש שמעת, או באור היקר זיוו של משה הסתכלת. א"ל לא. אלא אשרי הם הצדיקים ששומרים אותם, מחנות קדושים עליונים. שנאמר, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

מאמר על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים

לב) א"ר יהודה עשה וכו': א"ר עשה, הקב"ה ירושלים למעלה כנגד ירושלים של מטה

היו. גפל על פניו וראה צורת אביו. אמר לו, אני שאלתי על ב' העופרים, והשיבו לי שהיו אברהם ויצחק, שפגשו את יעקב כשניצל מלבן.

כח) א"ל ברי פוק וכו': אמר לו בני הוצא את הכריתה שלך וקח את הפניה החדשה שלך. כי פה מדבר גדולות היה. ולא זה הוא בלבד, אלא לכל הצדיקים נפגשים אליהם נשמות הצדיקים להצילם. והם מלאכים קדושים עליונים. פסקא הוא. כריתה שלך. כי תרגם כרת, הוא פסיק. (שמואל א' ב' ל"ג) פבתך, הוא מלשון סבה ופניה, מלשך כי היתה סבה מעם ה'. (מלכים א' י"ב).

כט) ות"ח יצחק קיים וכו': ובוא וראה, יצחק היה חי באותה שעה, אבל נשמתו הקדושה נלקחה לכסא הכבוד של רבונו בשעה שנעקד על המזבח. ומאז כהו עינוי מראות. היינו שכתוב, ולוא וגו' ופחד יצחק היה לי

לג) ושבע כתות של מלאכי השרת ^ט שומרים אותם סביב, ועל כל פתח ופתח כתות של מלאכי השרת. והם הפתחים הנקראים ^ט שערי צדק. ואלו הם הפתחים, המכוונים להכנס שם נפשות הצדיקים. ודהמע"ה נכסף להם, שנאמר ^ט פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה יה, זה השער לה' צדיקים יבואו בו. לד) ולמעלה מהם שומרים מה"ש, בחומות העיר. שנאמר, ^ט על חומותיך ירושלים, זו היא ירושלים של מעלה, הפקדתי שומרים, אלו מה"ש. * ותאנא, שבע פתחים יש לנפשות הצדיקים, להכנס עד מקום מעלתם. ועל כל פתח ופתח שומרים.

לה) הפתח הראשון, נכנסת הנשמה במערת המכפלה. שהיא סמוכה לג"ע. ואדה"ר שומר עליו. זכתה, הוא מכריז ואומר, פנו מקום, שלום בואך. ויצאה מפתח ^ט הראשון.

א/לו) הפתח השני בשערי ג"ע, ומוצאה את הכרובים, ואת להט החרב המתהפכת. זכתה, נכנסת בשלום. ואם לאו, שם תקבל עונשה, ^ז ותשרף בלהב הכרובים. וכנגדם היו הכרובים במקדש, בשעה שהכהן נכנס ביום הכפורים, זכה נכנס בשלום. לא זכה, מבין שני הכרובים יוצא להב, ונשרף מבפנים, ומת. והיו מכוונים כנגד אלו אשר ^ק בשער ג"ע, לצרף הנשמות.

ב/לו) זכתה הנשמה, נותנין לה פינקס סימן ליכנס, ונכנסת לג"ע אשר בארץ. ועמוד אחד של ענן ונוגה מעורב זה בזה, ועשן ונוגה סביביו. שנאמר,

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

ט נ"א ל"ג מן שומרים עד והם (קראקא). ע נ"א ל"ב שערי (קראקא). פ נ"א מוסיף הראשון ונכנסת בפתח השני (קראקא). צ נ"א ותשפט (דפוסים הראשונים). ק נ"א בשערי (דפוסים הראשונים).

ג) (תהלים קיח) ב"א שלט צ"ג ה"א ז : ז) (ישעיה סב) לך לו צ"ב.

על חומותיך וגו' הפקדתי שומרים

הסולם

מאמר

ירושלים של מעלה. הפקדתי שומרים, אלו הם מלאכי השרת. ולמדנו שבע פתחים יש לנפשות הצדיקים להכנס עד מקום מעלתם. ועל כל פתח ופתח, יש שומרים. לה) הפתח הראשון נכנסת וכו' : (א"צ פירוש).

מטה, ונשבע שלא יבא שם, עד שיבואו ישראל בירושלים של מטה, שנאמר, בקרבך קדוש ולא אבא בעיר (פירוש הדברים הוא בזהר ויחי אות תמ"ב בהסולס בסופו).

לו) הפתח השני בשערי ג"ע וכו' : (ע"י לעיל ז"ח בראשית אות הת"ח) סוד להט החרב המתהפכת, ותבין הדברים.

לג) ושבע כתות של וכו' : וז' כתות של מלאכי השרת שומרים אותם סביב, ועל כל פתח ופתח כתות של מלאכי השרת. והם הפתחים הנקראים, שערי צדק. ואלו הם הפתחים המכוונים להכנס שם נפשות הצדיקים. ודוד המלך עליו השלום נכסף להם, שנאמר, פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה יה זה השער לה' צדיקים יבואו בו.

לו) זכתה הנשמה נותנין וכו' : זכתה הנשמה נותנים לה כתב, שהוא סימן להכנס. ונכנסת לגן עדן אשר בארץ. ועמוד אחד של ענן ונוגה מעורבים זה בזה. ענן הי"ס הארת החסדים, ונוגה היא הארת החכמה, שעמוד האמצעי מיוחדם זה בזה ומערבם יחד. ועשן ונוגה

לד) ולמעלה מהם שומרים מהם שומרים וכו' : ולמעלה מהם שומרים מלאכי השרת בחומות העיר, שנאמר על חומותיך ירושלים, זו היא (דפוס"י דף כ' טור ד' י') דף כ"א טור א')

וּבְרָא ה' עַל כָּל מִכּוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֵיהָ עֲנַן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנוֹגֵה. וְהוּא נֶעוֹץ מִלְמַטָּה לְמַעְלָה לְשַׁעְרֵי שָׁמַיִם. וְכָתַב לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד. לֹא זָכַתָּה יוֹתֵר, נִשְׁאֲרַת שֵׁם, וּמִתְעַדֶּנֶת מֵהַטּוֹב אֲשֶׁר לְמַעְלָה. דֹּאֲרֵי יוֹסֵי, רֵאִיתִי גִ'ע, וְהוּא מִכּוּן כִּנְגַד פְּרוּכַת קֶרֶח הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וְהִיא נִהְיִית מִזִּיּוֹ הַשְּׂכִינָה, אֲבָל אֵינָה נִיזוֹנֶת מִמֶּנָּה.

(לז) זָכַתָּה לַעֲלוֹת, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד, עַד שִׁמְגַעַת שׁ עַד הַפֶּתַח הַשְּׁלִישִׁי. וְהוּא נִגַּז הַרְקִיעַ הַנִּקְרָא זְבוּל. הַּ וּמִגַּעַת עַד יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר שֵׁם. וְשֵׁם אַּ הַשּׁוֹמְרִים. זָכַתָּה, פּוֹתַחִין לָהּ הַפֶּתַחִים וְנִכְנַסְתָּ.

(לח) לֹא זָכַתָּה, נוֹעֲלִים הַשְּׁעָרִים, וְדוּחִים אוֹתָהּ לַחוּץ, וְנוֹטְלִים פִּינְקָסָה מִמֶּנָּה, וְהַנִּשְׁמָה אוֹמֶרֶת, הַּ מִצְּאוּנֵי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים בְּעִיר, אֱלוּ מִלֵּאכֵי הַשֶּׁרֶת, הַשּׁוֹמְרִים בִּיהֶמ"ק וִירוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר לְמַעְלָה. נִשְׁאוּ אֶת רִדִּידֵי מַעְלֵי. זֶהוּ פִּינְקָס בַּ סִּימָן שֶׁלָּהּ. שׁוֹמְרֵי הַחֻמוֹת, כְּד"א הַּ עַל חוֹמוֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם הַפְּקֻדֹתֵי שׁוֹמְרִים. (לט) זָכַתָּה לַעֲלוֹת, נִכְנַסְתָּ שֵׁם בְּאוֹתָן הַשְּׁעָרִים, וּמִשְׁבַּחַת לְהַקְבִּיָּה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וּמִיכָאֵל הַשֶּׁר הַגְּדוֹל מִקְרִיב אוֹתָהּ לְקֶרְבֵן. אֲרֵי יִצְחָק לְרַבִּי חֵיִיא, מֵהַ קֶרְבֵן הוּא זֶה, יָכוֹל לוֹמַר בַּ כֶּשֶׁאֵר הַקֶּרְבֵן. אֲרֵי חֵיִיא, הַקֶּרְבָּה זֶה הִיא כְּאֵדָם הַמִּקְרִיב דוֹרוֹן לְפָנָי הַמֶּלֶךְ.

(מ) וּמִיכָאֵל הוֹלֵךְ עִמָּה, עַד הַפֶּתַח הַרְבִּיעִי וְהַחֲמִישִׁי וְהַשְּׁשִׁי, דֹּ אֹמֵר לְפָנָי הַקְבִּיָּה, רַב־שִׁע, אֲשֶׁרִי בְּנִיךְ, בְּנֵי אוֹהֲבֶיךָ אֲבֵרָהֶם יִצְחָק וִיעֻקֵּב, אֲשֶׁרִיהֶם הַצְּדִיקִים הַטּוֹבִים הַזּוֹכִים לָזֶה. עַד שִׁמְגַעִים לְשַׁעַר הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא עֲרֻבוֹת וְגִנּוּי חַיִּים טוֹבִים מִצְּוִיִן שֵׁם, וְכֹל נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים כֹּלָם שֵׁם, וְנַעֲשִׂים מִלֵּאכֵי

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

הַּ (יִשְׁעִיָּה ד) וַיְחִי נֹחַ צ"א. ו) (שִׁיר ז) לַעֲלֵל אוֹת טו צ"ב. ז) (יִשְׁעִיָּה סב) לַעֲלֵל אוֹת לֹד צ"ד. הַּ רַב־אֵל יְרוּשָׁלַיִם (קְרֵאקָא). שׁ גִּיָּא לִיב עַד (וַיִּנְצִיא) גִּיָּא וְנִכְנַסְתָּ בַּפֶּתַח הַשְּׁלִישִׁי (קְרֵאקָא). ת גִּיָּא לִיב וּמִגַּעַת (קְרֵאקָא). א גִּיָּא שׁוֹמְרִים (וַיִּנְצִיא). ב גִּיָּא שֶׁלָּהּ סִימָנָה (דְּפוֹסִים הַרְאִשׁוֹנִים). ג נוֹסַח אַחַר מוֹסִיף כֶּשֶׁאֵר (קְרֵאקָא). ד נוֹסַח אַחַר וְאֹמֵר (קְרֵאקָא).

על חומותיך וגו' המקדתי שומרים

הסולם

מאמר

וְנוֹגֵה סְבִיבֵי, מִסְבִּיב הַעֲמוּד. עֶשֶׂן הֵינּוּ הַדִּינִים דְּשִׁמְאֵל, הַשּׁוֹמְרִים עַל הָאֶרֶץ הַחֲכָמָה. שֶׁלֹּא יִנְקוּ מִמֶּנָּה הַחִיצוֹנִים. שְׁנֵאֵמַר, וּבְרָא ה' עַל כָּל מִכּוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֵיהָ עֲנַן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנוֹגֵה. וְהוּא נֶעוֹץ מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, לְשַׁעְרֵי שָׁמַיִם. כְּלוּמַר, שְׁאִינוּ מְאִיר מִמַּעְלָה לַחֲטָה. זָכַתָּה הַנִּשְׁמָה לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, הִיא עוֹלָה בְּאוֹתוֹ הַעֲמוּד. לֹא זָכַתָּה יוֹתֵר, נִשְׁאֲרַת שֵׁם וּמִתְעַדֶּנֶת מִן הַטּוֹב אֲשֶׁר לְמַעְלָה. שְׁאִיר יוֹסֵי, רֵאִיתִי גִ'ע, וְהוּא מִכּוּן כִּנְגַד פְּרוּכַת קֶרֶח הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה. שְׁהִיִּם הַרְקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרֶח הַנּוֹרָא נִסּוּי עַל רֵאשִׁיהֶם מִלְמַעְלָה, (כְּנִל ז"ח בְּרֵאשִׁית אוֹת ש"פ) וְהִיא נִהְיִית מִזִּיּוֹ הַשְּׂכִינָה, אֲבָל אֵינָה

השרת, ומקלסין לפני הקב"ה, ונוונין מזיו ה' השכינה, אספקלריא המאירה, ושם המנוחה והנחלה, ונוח חיי העוה"ב, אשר עין לא ראתה אלהים זולתך.

מאמר אלה תולדות נח

(מא) וזהו, אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים. מי ראוי להיות בזו ההנאה והמנוחה והמרגוע, מי שהוא איש צדיק תמים. אמר רב פפי, זאת המנוחה למעלה, היא את האלהים התהלך נח, למעלה, ולא למטה.

(מב) אלה תולדות נח, ר' אלכסנדראי פתח (ט) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר. לא יהיה בך אל זר זה יצה"ר. ולא תשתחוה לאל נכר, שלא תבעול ארמית.

(מג) רבי אלעזר ו אומר, לא יהיה בך אל זר, שלא תהא נח לכעוס. שכל הכועס, כאלו עובד ע"א. דא"ר עקיבא, כך הוא דרכו של יצר הרע, היום אומר לך עשה כך, ולמחר אומר לך עבוד ע"ז, והולך ועובד.

(מד) הוא היה אומר, כעס ת"ח גדול מכולן. בדי"א, בדברים שהם כנגד הקב"ה, דאמרה תורה י אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. אבל בדברים אחרים אסור לו לכעוס. והרב אצל תלמיד, כדי שיהא מצוי בכבודו ובמוראו מותר. ואצל שאר העם למען יהיה מוראו עליהם לשם שמים, מותר. ושאר אנשים אסור, שאין כעסנותם ליראת שמים.

(מה) א"ר שמעון, מדת הצדיק, קשה לכעוס, ונח לרצות. וזו המדה גדולה מכולם, ובא הכתוב להורות, אלה תולדות נח, נח בדעתו, נח בדיבורו, נח במהלכו. ומי עושה זה. איש צדיק. וכשמת, אומרים עליו, אי עניו, אי חסיד. תמים היה בדורותיו, ולמאי יזכה. את האלהים התהלך נח, למעלה על כל המעלות.

(מו) * ויולד נח שלשה בנים. תאני רבי כרוספדאי, אלו ג' הנהגות אשר באדם. הנהגת הנשמה, להיות לו עזר בעבודת בוראו, והיא הנקראת שם.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ז) (בראשית ו) נח א צ"א. ט) (תהלים טא) תצוה ה נ"א ל"ג השכינה (קראקא). ו נ"א אמר (דפוסים הראשונים). ז נ"א מדות (דפוסים הראשונים). ח נ"א אומר (דפוסים הראשונים). כ צ"א. י) (משלי כא).

אלה תולדות נח

הסולם

מאמר

מאמר אלה תולדות נח (מג) רבי אלעזר אומר וכו': (א"צ פירוש).
 (מא) וזהו אלה תולדות נח וכו': (א"צ) הוא היה אומר (א"צ פירוש).
 (מב) אלה תולדות נח וכו': (א"צ) אמר רבי שמעון מדת וכו': (א"צ פירוש).
 (מו) ויולד נח שלשה בנים וכו': (א"צ פירוש).

ומי

והנהגת התאוה, והיצר הרע, המנהיג והמחמם את הגוף בדבר עבירות, והיא הנקראת חם. והנהגת היצ"ט, המנהיג את האדם בכל טוב, וליפות מעשיו בתורה וביראת השם, והיא הנקראת יפת. והנהגה הזו ינהיג האדם להוליכו בדרך חיים.

מז) ומי ט מעכב ומפסידו. ו) ותשחת הארץ לפני האלהים, זהו הגולם, המפסיד והמשחית את הכל. ועליו אמר שלמה בחכמתו, משחית נפשו הוא יעשנה. מאי הוא יעשנה. א"ר כרוספדאי הגולם יעשנה נשחתת.

מח) ד"א אלה תולדות נח, מה כתיב למעלה מהענין, וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו. רבי אליעזר אומר, בא וראה שאין כמדת בשר ודם, מדותיו של הקב"ה. מדת בשר ודם, עושה מה שעושה, ולאחר כן מתחרט ומתעצב ממנו, יכול אף הקב"ה כן.

מט) ת"ש, דכתיב ו) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. והזהיר לאדם ואמר, ו) ובחרת בחיים למען תחיה. ואם הוא הולך בדרך רע, הוא בעונו ימות. שנאמר, ו) עונותיו ילכדונו את הרשע. כך כתיב, ו) וירא ה' כי רבה רעת האדם. אמר הקב"ה, אני רואה כי כולם מחוייבים, ואם יכלו ברעתם, הרי יאבד עולמי. כיון שראה לנח ובניו שהיו צדיקים וישאר פליטה בעולם, התנחם ושמח.

נ) וא"ר אליעזר, האי וינחם, לשון נחמה הוא. וכן כל וינחם שבתורה, לשון נחמה הוא. רואה את הרע, ורואה את הטוב, ומתנחם עם הטוב. א"ל ר' עקיבא, לדברך, מאי ויתעצב אל לבו. א"ל, בא וראה מדת רחמנותו של הקב"ה, כי אע"פ שהתנחם לקח עצבון על אבדת הרשעים, שאע"פ שהיו רשעים, אינו חפץ במיתתן, ולא ו) היתה שמחה לפניו.

נא) א"ר יהודה, מאי דכתיב ו) ונח מצא חן בעיני ה'. שמו גרים, נח בהפוך חן. ולמה ו) פתח קרא בתולדותיו תחלה, כדי להראות לעולם כמו שהוא היה צדיק, אף הם היו צדיקים, וראויין להתיישב העולם מהם.

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

כ) (בראשית ו) נח יא צ"ב. ל) (משלי ו) תוריע יח
 צ"ג. ח) (בראשית ו) ב"ב ריד צ"ג. ו) (דברים ל)
 ב"א קסא צ"ג. ט) (דברים ל) הקסה"ו אות ט
 קדושים לה צ"ל שלח יא צ"א ז"ח מד ט"ד שלי
 תק"ח צח ט"ג שכ"ח. ט) (משלי ה) וירא קמ צ"ג ת"ז ת"מ טא. פ) (בראשית ו) ב"ב ריב צ"ג
 צ) (שם) ב"ב רכז צ"א.

מאמר

הסולם

אלה תולדות נח

מז) ומי מעכב ומפסידו וכו': (א"צ) נא) א"ר יהודה מאי וכו': אר"י מ"ש.
 מח) ד"א אלה תולדות נח וכו': (א"צ) ונח מצא חן בעיני ה'. שמו גרם לו, שמצא
 מט) ת"ש דכתיב ראה נתתי וכו': חן. כי נח בהפיכת האותיות הוא חן. וכו'
 בוא ושמע שכתוב וכו' (א"צ פירוש). (א"צ פירוש).
 (דפ"י דף כ"א טור ג) 274

מאמר דור המבול

נו) ואמר ריב"ל, בימי דור המבול, עשה הקב"ה קנה החטים, כקנה ש ארזי הלבנון. ולא היו זורעים וקוצרים, אלא הרוח מנשבת, ומנשר החטים למטה, ואוספים אותן. וכן בכל שנה ושנה, לאחר שחטאו, אמר, ה) עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישובתו.
 נז) וא"ר יהושע, לא נחתם גזר דינם של דור המבול, עד שפשטו ידיהם בגזל. שנאמר, ו) ותמלא הארץ חמס.

נח) ובימי דור המבול היו ה) פריה ורביה הרבה, ומשעה שהיתה האשה יולדת, היו הולכים ושולחים אותם כצאנם, שנאמר ז) ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון. ולאחר כל זה מאי כתיב בהו. ו) ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו, עד שנגזר דינם והעבירם מן העולם.

נט) ת"ר, נח היה מתרה בהם קודם, ולא שמעו ממנו. שהה בעשיית התיבה, למען יראו וישובו, והיו מלעיבין בו, עד שגבר עליהם התהום שהיו המים יוצאין רותחין כאש, והמים מלמעלה, ונמחו מן העולם.
 ס) א"ר יצחק, מאי דכתיב ט) ה' למבול ישב, וכי לדוד היה לומר דבר זה. וכל העולם יודעין, שהוא ראשון ואחרון ואזי וקודם.

סא) אלא א"ר יצחק, בא וראה בכל מקום את מוצא אלהים מדת הדין,

מסורת הזוהר

חלופי גרסאות

ת) (בראשית ח) ב"א שנ אות תמא. א) (שם ו) נח יב צ"א. ב) (איוב כא. ג) (שם) נח כא צ"ב ז"ח כג ט"א ש"ו. ד) (תהלים כט) ב"ב רי צ"ב. ו) נ"א ל"ג ארזי (קראקא). ת ג"א פרים ורכים (דפוטים הראשונים).

מאמר

הסולם

דור המבול

נח) ובימי דור המבול וכו': (א"צ פירוש).
 נט) ת"ר נח היה וכו': (א"צ פירוש).
 ס) א"ר יצחק מאי וכו': אר"י, מה שכתוב, הויה למבול ישב. וכי דוד היה לו לומר דבר זה, שמחזן המבול ישב למלך לעולם. וכל העולם יודעים שהוא ראשון והוא אחרון, ואז, וקודם. כלומר, שהוא היה אז, והוא היה מקודם. ולמה אמר ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם. וחזו לא לפני המבול.

סא) אלא א"ר יצחק וכו': ומשיב, אלא אר"י, בוא וראה, בכל מקום אתה מוצא שהשם אלקים, הוא מדת הדין. והשם הויה, הוא מדת הרחמים. ואע"פ שהמבול ממדת הדין הוא, גם מדת הרחמים היתה בו, שאם לא כך, היה נחרב העולם, אבל למען אותה מדת הרחמים, שהיא שם הויה, נתישב העולם כי הציל

מטעמים, מלשון את אורחיו ואת פרפרותיו (שבת קמ"ח:) רבא, הוא כמו רבת. סכרנא, פירושו כלכלה, כי על כלכל, מתרגם סוכר (ש"ב י"ט ל"ג).

מאמר דור המבול

נו) ואמר ריב"ל בימי וכו': ואמר ר' יהושע בן לוי, בימי דור המבול עשה הקב"ה קנה החטים כקנה ארזי הלבנון, דהיינו עבים כענפי הארזים שבלבנון, ולא היו זורעים וקוצרים, אלא הרוח מנשבת ומנשר החטים למטה, ואוספים אותן. וכן בכל שנה ושנה, לאחר שחטאו אמר, עוד כל ימי הארץ זרע וקציר קור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישובתו. שהיו צריכים לקצור.

נז) וא"ר יהושע לא וכו': (א"צ פירוש).
 (דפוטי דף כ"א סור ד')

ה' מדת הרחמים. ואע"פ שמדת הדין היא, מדת רחמים היתה בו, שאלמלא כך
 אתחרב עלמא. אבל למען אותו א מדת רחמים, אתיישב עלמא.
 (סב) וכן את מוצא רפואה זו, בכל דין שהוא עושה. וכן (ה) וה' המטיר על
 סדום, נשאר ממנו פליטה. (ו) ויגוף ה' את העם, נשאר פליטה. וכן כלם.
 (ג) א"ר יהודה, חכמין הוו דרא דטופנא טפי, דהוו ידעי מה ב דעתיד
 למהוי. אבל נסבו סוכלתנו בלבהון. ואמרו, אי קב"ה מייתי טופנא, אנחנא
 גוברין ראמי קומתא, ונשוט על אפי מיא, ונשתיויב. ואי מן תהומא ייתי מיא,
 רגלנא נשוי על בירא דמיא, ולא יפקון מיא ונשתויב.
 (ד) כד אתא טופנא, ארתח קב"ה מיא דתהומא, והוו משוי רגליהון על
 עינא דמיא, ואתמשך משכיה מניה, ונפלו. ומיא מלעילא הוו מתגברי עם מיא
 דתהומא, והוו מתגלגלין ונחתין, נמוקין ברתיחותא דתהומא לבבל.
 (ה) (ז) ויבאו אל נח אל התיבה. ר' יוחנן פתח, (ח) אשרי תבחר ותקרב
 ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. בא וראה, כמה יש לאדם ליוזר,
 ולבדוק עצמו ומעשיו בכל יום ויום.
 (ט) היאך קם בצפרא, יימר, יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שיהא לבי נכון
 ומסור בידי, שלא אשכחך. אושיט רגלוהי למיזל, יעיין בצעדי רגלוהי, דלא
 ישוטון לאבאשא. אזל לדבר מצוה, ירהט. שנאמר (י) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ה) (בראשית יט) נח צי"א ז"ח ד ט"ד שלי"ב. (בראשית ז) ז"ח
 (שמות לב) בשלח ט צי"א. (ז) (בראשית ז) ז"ח
 כב ט"א שלי"ו. (ח) (תהלים סה) לך קט צי"א. (ט) (והשע
 יא) ויצא קטו צ"ד.

<p>חלופי גרסאות</p> <p>(סד) כד אתא טופנא וכו': כשבא המבול, הרתיח הקב"ה מימי התהום, וכשהיו שמים רגליהם על עין המים, נפשט עורם מהם, ונפלו. והמים שלמעלה היו מתגברים עם מי התהום. ובני המבול, היו מתגלגלים ויורדים, נמוקים ברתיחת התהום, לבבל.</p> <p>(סה) ויבואו אל נח אל התיבה: ד' יוחנן פתח, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. בוא וראה, כמה יש לאדם להזהר ולבדוק עצמו ומעשיו בכל יום ויום.</p> <p>(סו) היאך קם בצפרא וכו': כמו שהוא קם בבוקר, יאמר, יהי רצון מלפניך ה' אלקי, שלבי יהיה נכון ומסור בידי, שלא אשכחך. פשט רגליו ללכת, ישגיח על צעדי רגליו, שלא יסורו להרע. הלך לדבר מצוה, ירץ. שנאמר, אחרי ה' ילכו כאריה ישאג. ואפילו</p>	<p>מסורת הזהר</p> <p>(ה) (בראשית יט) נח צי"א ז"ח ד ט"ד שלי"ב. (בראשית ז) ז"ח (שמות לב) בשלח ט צי"א. (ז) (בראשית ז) ז"ח כב ט"א שלי"ו. (ח) (תהלים סה) לך קט צי"א. (ט) (והשע יא) ויצא קטו צ"ד.</p>
---	--

הסולם

מאמר

דוד המבול

הציל את נח ובניו. וע"כ אמר, הוי"ה למבול ישב, שהוא מדת הרחמים, וע"כ לא נחרב העולם, וע"כ וישב הויה מלך לעולם.

(סב) וכן את מוצא וכו': וכן אתה מוצא רפואה זו, בכל דין שהוא עושה. וכן, וחז"ה המטיר על סדום. שהוא מדת הרחמים, וע"כ נשארה ממנו פליטה. דהיינו לוט ובנותיו. ויגוף הויה את העם. שהוא מדת הרחמים, וע"כ נשאר ממנו פליטה. וכן כולם.

(ג) א"ר יהודה חכמין וכו': אר"י, דוד המבול היו חכמים ביותר, שהיו יודעים מה שעתידי להיות. אבל לקחו שכל בלבם, כלומר, שהתחכמו, ואמרו, אם הקב"ה יביא מבול, אנו אנשים גבוהי קומה, ונשוט על פני המים, וננצל. ואם יביא מים מן התהום, נשים רגלינו על נקב המים, והמים לא יצאו וננצל.

(דעו"י דף כ"א טור ד')

ואפילו בשבת מצוה למירהט. עבר כל יומא, צריך למבדק גופיה, מה דעבד בהווא יומא, ואי צריך יעשה מיד תשובה עליו קודם שיישן.

מאמר כרם היה לשלמה

(טז) ת"ר, מאי דכתיב כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הכרם לנוטרים איש יביא בפריו אלף כסף. א"ר יהודה, כרם היה לשלמה, למלך שהשלום שלו. בבעל המון, אלו מלאכי שלום. נתן את הכרם לנוטרים * אלו שומרי משמרת בארץ. איש יביא בפריו אלף כסף, אלף הנאות שהנשמה כוספת בהם.

(סח) ד"א כרם היה לשלמה, זו היא התורה. בבעל המון, מן השמים. נתן את הכרם לנוטרים, אלו ישראל, שהם שומרי משמרתה. איש יביא בפריו אלף כסף של שכרה.

(סט) רבי יוסי ור' חייא הו' אזלי באורחא, א"ר חייא, אימא לן ממילי מעלייתא, דהוה אמר אבוך מתענוגי הנשמה. א"ל ניפוק מכאן, דקפוטקיא אלין בצירי מעובדי דכשרן. א"ל כך יאות לן למלעי באורייתא, ונשתזיב מנהון. אמר, באתר דסכנה, לא אמרוה רבנן.

(ע) לבתר דנפקו ואזלו באורחא, א"ר יוסי, אימא לך מילתא, והיא טמירתא ביני מטמונייא דאבא, בבי גנזוהי. ודא היא, דכתיב, כרם היה לשלמה וכו',

מסורת הזהר

(שיר ח) ז"ח כב ט"א ש"ג.

חלופי גרסאות

ג נ"א אצ"ל בהמון (מונקאטש). ד נ"א אורוה (דפוסים הראשונים). ה נ"א עד (קראקא).

מאמר

הסולם

כרם היה לשלמה

בשבת, שאסור ללכת פסיעה גסה, מצוה לרוץ לדבר מצוה. עבר היום כולו, צריך לבדוק את עצמו מה שעשה באותו היום. ואם צריך לעשות תשובה, יעשה מיד תשובה, קודם שיישן.

מאמר כרם היה לשלמה

(סט) רבי יוסי ור' חייא וכו': ר"י ור"ח היו הולכים בדרך. א"ר חייא אמר לנו מדברים הטובים מתענוגי הנשמה, שאביך היה אומר. א"ל נצא מכאן, כי אנשי קפוטקיא אלו נגרעים ממעשים טובים. א"ל א"כ, יפה לנו לעסוק בתורה, וננצל מהם. כי התורה מצלת מחזיקים. א"ל, במקום סכנה לא אמרו חכמים, לבטוח בעסק התורה. בצירי פירוש נגרעים, כי על לא תגרעו, מתרגם לא תבצרן. (דברים ד' ב').

(ע) לבתר דנפקו וכו': לאחר שיצאו והלכו בדרך, אמר ר' יוסי, אומר לך דבר, שהוא צפון בין המטמונים של אבי באוצרותיו. וזה

(טז) ת"ר מאי דכתיב וכו': שני חכמים, מה שכתוב, כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הכרם לנוטרים איש יביא בפריו אלף כסף. א"ר יהודה, כרם היה לשלמה, היינו למלך שהשלום שלו. בבעל המון, אלו הם מלאכי השלום. נתן את הכרם לנוטרים, אלו הם שומרי משמרת הארץ. איש יביא בפריו אלף כסף. היינו אלף הנאות שהנשמה חומדת אותן.

(סח) דבר אחר. כרם וגו': פירוש אחר. כרם היה לשלמה, זו היא התורה. בבעל (דפוי דף כ"א טור ד' ע' דף כ"ב טור א')

האי כרם, דא היא נשמתא קדישא, דאתנטעת לעילא, תחות כורסי יקריה. לשלמה, ^ו מלכא דשלמא כולא דיליה. בבעל המון, הוא כורסי יקריה דשליטא על כל חילי שמיא וארעא, והוא מאריה דכל חילא. יהב נשמתא דא, למי. לנוטרים, אלין נטרי, פקודוי.

(עא) ואית ליה לקב"ה עלמין סגיאין לעילא, על כל חיילי שמיא, ואלף ומאתן ^ח עלמין אחרנין, דעייל בהון לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן. איש יביא בפריו אלף כסף, אלף עלמין דכסיף בהון קב"ה.

(עב) א"ר יצחק, ^ט מסיים אני להאי מילתא דר' יוסי, וכך היא, ממה דכתיב אחריו, כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים. את פריו, שכסא הכבוד מכרות. ואומרת, רבש"ע, זו הנשמה ניטלה ממנו, ^כ הרי היא לפני. ^ג האלף לך שלמה, ^ד שלך הם אותם האלף עולמות, ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנוטרים את פריו, זה עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וכיסופין לנפשות הצדיקים.

(עג) ^ה דתנן, אמר רבי, בכל לילה ולילה הקב"ה נכנס בכל אותן העולמות, ובשעת חצי הלילה, נכנס במאתים עולמות של ג"ע, להשתעשע, עם הצדיקים. שנאמר, ^ו חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך ע"ה, נכסף לבו, כשראה מעלות הצדיקים, אמר רבש"ע, ^ז אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך.

מסורת הזוהר

חלופי גרסאות

(כ) (שם) פקודי מב צ"ר ת"ז תס"ט קנ. תק"ח
 קיד ס"ב שי"ג. (ז) (שיר ז) תולדות יו צ"ב.
 (ח) (תהלים סה) לעיל אות סה צ"ח.
 ו ג"א למלכא (קראקא). ז ג"א פקודי (חינצ"א). ח ג"א
 ל"ג עלמין (קראקא). ט ג"א מסייע (קראקא). י ג"א
 ואומר (קראקא). כ ג"א ההוא ול"ג הרי הוא (קראקא).
 ל ג"א לך (קראקא). מ ג"א דתנינן (קראקא). נ ג"א
 על (קראקא).

מאמר

הסולם

כרם היה לשלמה

ממה שכתוב אחריו, כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו, היינו, שכסא הכבוד, שהוא המלכות, מכרות ואומרת, רבוננו של עולם, זו הנשמה ניטלה ממנו, והרי היא לפני. שז"ס כרמי שלי, שהיא הנשמה, היא לפני. האלף לך שלמה, שלך הם אותם אלף העולמות, ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנוטרים את פריו, זהו עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וחמורות לנפשות הצדיקים.

(עג) דתנן אמר רבי וכו': שלמדנו, אמר רבי, בכל לילה ולילה, הקב"ה נכנס בכל אותם העולמות, ובשעת חצי הלילה, נכנס במאתים עולמות של גן העדן, להשתעשע עם הצדיקים, שנאמר חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך עליו השלום, יצא לבו, כשראה מעלות הצדיקים, אמר, רבוננו של עולם, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. א"ר

וזה הוא. כי כתוב, כרם היה לשלמה וגו'. כרם זה, הוא הנשמה הקדושה, שנטעה למעלה תחת כסא כבודו. לשלמה, היינו המלך שהשלום כולו שלו. בבעל המון היינו כסא הכבוד, שהוא השכינה, השולט על כל צבאות השמים והארץ, והוא בעל של כל ההמון החיל. והוא נתן נשמה זו, למי. לנוטרים. אלו הם השומרים מצותיו.

(עא) ואית ליה לקב"ה וכו': ויש להקב"ה, עולמות רבים למעלה על כל צבאות השמים. ואלף ומאתים עולמות אחרים שנכנס בהם להשתעשע עם הצדיקים, בגן עדן. איש יביא בפריו אלף כסף, היינו אלף עולמות הנ"ל, שהקב"ה חושק אותם.
 (עב) א"ר יצחק מסיים וכו': א"ר יצחק אני אשלים את הדבר שא"ר יוסי, וכך הוא.
 279 (דפו"י דף כ"ב סוד א')

עד) א"ר אבהו, בא וראה כמה יש לו לאדם להזהר, הואיל ונשמת אל באפיו, להטהר מעונותיו, ולעיין במעשיו, ולא יחטא לפני קונו, למען תהיה מעלתו עם שאר הצדיקים, ולא ימצא מוחה בידו, בעלות לראות את פני ה'.

עה) וממי אתה למד. מן התיבה. בא וראה, מאי דכתיב, ויבאו אל נח אל התיבה, בלא רשות. דא"ר יצחק, כל אותן העופות והחיות והבהמות שלא חטאו, הם באים, והתיבה קולטתן, ואותן שחטאו, התיבה דוחה אותן לחוץ. ומה התיבה, שהוא עץ יבש כך. פתחי השמים ושומריהם, ושומרי המשמרות, וכסא הכבוד, שיש בהם הרשות, עאכ"ו להיות קולטין, למי שלא חטאו, ולהיות דוחים למי שחטאו.

עו) רבי חייא אמר, נח מקטני אמנה היה, שלא היה מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שהמים דחקוהו, שנאמר ויבא נח מפני מי המבול.

עז) א"ר יצחק, בא וראה, כשהוריד הקב"ה המים, הורידם תחלה ברחמים, כדי להראות לעולם, שאם ישוּבו יקבלם. משמע דכתיב בתחלה, ויהי הגשם, ולהלן הוא אומר, ויהי המבול, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, לא חזרו, היה מבול.

מאמר אם אחפוץ במות המת

עח) וא"ר יצחק, שבועה נשבע הקב"ה שאינו חפץ במיתתן של רשעים, שנאמר, חי אני נאם ה' אלהים * אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה וכו'. וחיה בשני עולמות, העולם הזה והעוה"ב.

עט) וא"ר יצחק, אשרי הבנים שאומרים להם כך, והשיבו וחיו. שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו ב"י. כי הוא אינו חפץ במיתתן של רשעים. אלא שיחזרו בתשובה למען יחיו.

פ) ר' יוחנן פתח, ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקותם מפח נפש. משל למה הדבר דומה, לכת לסטים שהיו שודדים בהרים, שמע

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ו) (בראשית ז) לעיל אות סה צ"ו. ט) (שם) ט ג"א מוסיף שובי שובי כי (דפוסים הראשונים). תולדות כב צ"ו. ט) (שם) נח עב צ"ה. פ) (יחזקאל לג) ע ג"א כשיחזרו ול"ג אלא (דפוסים הראשונים). פ ג"א תולדות לח צ"א. צ) (שם) שם ז"ה מו ט"א שמי"ח. מוסיף ד"א ר"י (דפוסים הראשונים). ק) (איוב יא) בהר כב צ"פ.

אם אחפוץ במות המת

הסולם

מאמר

עד) א"ר אבהו בא וראה וכו': (א"צ פירוש). עח) וא"ר יצחק שבועה וכו': (א"צ פירוש). עה) וממי אתה למד וכו': (א"צ פירוש). עו) רבי חייא אמר וכו': (אין צריך פירוש). עז) א"ר יצחק בא וכו': (א"צ פירוש). עח) וא"ר יצחק אשרי וכו': (א"צ פירוש). עט) ר' יוחנן פתח ועיני וכו': (א"צ פירוש).

המלך, ושלח עליהם גייסותיו, ותופסם והניחום במגדל גבוה. וזהו בהם פקחים, אמרו ידענא בנפשטנא דעבדנא עובדין בישין, ולא יכילנא לאשתזבא. מה עשו. חפרו חפירה אחת במגדל, ויצאו וברחו ר להם. טיפש אחד היה ביניהם, וראה את החפירה, ולא רצה לנוס להמלט. (פא) למחר בא המלך לראות את המגדל, ואת הלסטים, ראה את החפירה שעשו ונסו ונמלטו. אמר לזה, שוטה, חבריך ברחו בזו החפירה ונמלטו מדיני, מה אני יכול לעשות עוד להם, אבל אתה שראית את החפירה בעיניך, ולא רצית להמלט ינקרו עיניך, ואח"כ יתלו אותך על עץ. (פב) כך הלסטים אלו, הרשעים, ההולכים במחשכים, הרשעים הפקחים, מה הם עושים. אמרו ט חטאנו למלך, אנה נמלט מדינו. אבל נפתח דרך התשובה, ונבקש רחמים, ונברח ונימלט, וכך עשו. הטפשים מה הם עושים, רואים דרך התשובה פתוח לפניהם, שפתחו האחרים, ונמלטו מדין שמים, והם אינם רוצים להמלט.

(פג) א"ל הקב"ה, שוטים, אחיכם ברחו ונמלטו, באותו דרך של תשובה שפתחו, מה אני יכול ה לעשות עוד להם, אבל אתם עיניכם שראו החפירה, דרך התשובה פתוח לפניכם, ולא רציתם להכנס בתוכו ולנוס ולהמלט, מאי כתיב בכו. ועיני רשעים תכלינה, שראו הדרך פתוח ומנוס אבד מנהם, שלא רצו לנוס ולהמלט. ותקותם מפח נפש לעולם הבא. (פד) כך דור המבול, ראו לנח עושה התיבה, ומתרה בהם בכל יום, וראו אותו נכנס לתיבה, ולא רצו לשוב. אמר הקב"ה, ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם, שלא רצו לשוב ולנוס מדיני, ותקותם מפח נפש, שלא יקומו ליום הדין, שנאמר ה הרפאים יחוללו מתחת מים ושוכנייהם.

מאמר איש האדמה

(פה) ויחל נח איש האדמה. א"ר יוסי, למה נקרא איש האדמה.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

ו (איוב כו) שלח כו צ"ר. ט (בראשית ט) נח ז ג"א והשליך (דפוסים הראשונים). ק ג"א היו (דפוסים הראשונים). ר ג"א להרים (דפוסים הראשונים). ט ג"א מוסיף אנו חסאנו (דפוסים הראשונים). ח ג"א ל"ב לעשות (דפוסים הראשונים).

אם אחמוץ כמות המת

הסולם

מאמר

(פא) לנחר בא המלך וכו': (א"צ פירוש).
 (פב) כך הלסטים אלו וכו': (א"צ פירוש).
 (פג) א"ל הקב"ה, שוטים וכו': (א"צ פירוש).
 (פה) ויחל נח איש האדמה וכו': (א"צ פירוש).

דתגיא

שנתיישרה ממנו האדמה. כ כלומר אדון האדמה. רבנן אמרי, איש האדמה, לפי שבשבילו עמדה האדמה בכחה וטבעה. שנאמר, (ח) זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה'. תדע לך, כיון שחטא אדם נתאררה האדמה, שנאמר (כ) ארורה האדמה בעבורך. ועמדה בקללותיה, עד שבא נח ובטל הקללה.

(פו) דתניא א"ר חייא רבה, בשעה שאמר הקב"ה לנח צא מן התיבה, אמר לפניו רבש"ע, לאן ב אצא, אצא לאדמה שנתאררה. ומפני שנתאררה אבדו שוכניה, ונתאררו כולם ונתמעטו. אמר הקב"ה, לא כך אתם, אלא שרצו בארץ, ורבו בה. האחרים אבדו בה, אבל אתם פרו ורבו ושרצו בה.

(פז) ועכ"ז לא נתיישב בלבו, והעלה עולות שנאמר (ט) ויעל עולות במזבח, הוא המזבח שהקריב עליו אדם הראשון. אמר לו הקב"ה, הרי לך מה ששאלת, לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. או נתיישב בלבו * ולפיכך נקרא איש האדמה, שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ואית דאמרי שנתעסק בעסקי האדמה.

(פח) ויטע כרם. גפן גרושה מצא, שנתגרשה מג"ע ובימו נטעה ונשתגשגה, שנאמר (י) ביום נטעך תשגשגי. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה מג"ע, וענביה עמה, וסחט אותם, ושתה מן היין, ונתגל.

מאמר י"ן ושכר אל תשת

(פט) רבי בון פתח, (ח) וידבר ה' אל אהרן לאמר י"ן ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדורותיכם. דא"ר ג אבון, אין בכל העולם דבר ד שמתגאה לבו של אדם, אלא ביין. וזה ה היה ענשם של נדב ואביהו, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו אש זרה אשר לא צוה אותם. (צ) וקודם זה היה נגזר עליהם, ו באה מדת הדין לשלוח יד בהם, שנאמר (י) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. אעפ"י שנגזר דינם לשלוח יד בהם.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

(ח) (שם ה) ב"ב רכב צ"ג. א) (שם ג) נח קג צב שם דף פו צ"א. ב) (שם ח) נח ס צ"א. ג) (שם ט) נח קח צ"א. ד) (ישעיה יז) ב"א שכו צ"ג. ה) (ויקרא י) משפטים קפב צ"ק. ו) (שמות כד) וירא נג צ"ב ז"ח כה סג ש"ג.

א נ"א כל ימי (מונקאש). ב נ"א נצא (דפוטים הראשונים). ג נ"א בון (קראקא). ד נ"א מתגאה (קראקא). ה נ"א ליג היה (קראקא). ו נ"א בא (קראקא).

איש האדמה

הסולם

מאמר

(פו) דתניא א"ר חייא וכו': (א"צ פירוש). (פח) ויטע כרם. גפן וכו': (א"צ פירוש).

(פז) ועכ"ז לא נתיישב וכו': (א"צ פירוש). (פט) רבי בון פתח וכו': (א"צ פירוש). (צ) וקודם זה היתה וכו': (א"צ פירוש). (דפו"י דף כ"ב טור ב' י' טור ג')

ולמה היה ענשם, משום ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. נכנסו, כשאכלו ושתו, ונגזר ענשם באותה שעה.

צא) ולאחר כן ראו שלא שלח יד בהם בפעם ראשונה, עשו ג"כ בשניה, ומבין שני הכרובים יצא להב ונשרפו. כי לכך ז' היו ה' הכרובים מכוונים, כנגד אותם הכרובים אשר בג"ע.

צב) ולאחר שמתו, צוה לאהרן ולכהנים הבאים אחריו, להמנע עצמם מן היין, בבואם אל אהל מועד, כדי שלא יכנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.

צג) אמר רבי, תרי ענייני אינון דלא ה' מתיישבי כחדא, יינא ופולחן שמיא. דתנינן תמן, שתוי אל יתפלל. וכן שכור, אל יתפלל. ואם התפלל, תפלתו תועבה.

צד) ואמר רבי יוסי, שכור המתפלל כאלו עובד ע"ז. ומנא לן. מחנה. דכתיב ה' ויחשבה עלי לשכורה. והשיבה ואמרה אל תתן את אמתך לפני בת בליעל. וא"ר יוסי, כתיב הכא בת בליעל, וכתיב התם, ה' יצאו אנשים בני בליעל, מה להלן ע"ז, אף כאן ע"ז.

צה) א"ר יצחק, לית לך גוברין דאתקרון קדישין, בר אינון פרישי חמרא. דכתיב כל ימי הזירו לה' קדוש יהיה.

צו) וא"ר יצחק, לית לך חמר דאתקרי חמר טוב, כחמרא דארעא דישראל. ויתיר על כלהון, חמרא דגלילא עילאה, דלא יכיל אינש למשתי פלגות לוגא מיניה.

צז) רבי אלעזר בר ר' שמעון, אזל למחמי לר' יוסי בר' שמעון בן לקוניא חמוי. יהבי ליה למיכל עגלא תליתאה רכיכא, פתח ליה חד. כובא דחמרא. חמוי מזיג, והוא שתי, מזיג והוא שתי. א"ל איפשר דשמעת מאביך, כמה הוא

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

ז' ג"א הם (ווינציא בשם ג"א). ח ג"א ל"ג הכרובים (דפוסים הראשונים). ט נוסח אחר מתיישרי (דפוסים ראשונים). י ג"א כוב (דפוסים ראשונים).

ז (ש"א א) ב"א קצ צ"ג. ח (דברים יג).

הסולם

מאמר

צא) ולאחר כן ראו וכו': (אין צריך פירוש).

צב) ולאחר שמתו צוה וכו': (א"צ פירוש).

צג) אמר רבי תרי וכו': אמר רבי, שני עניינים הם שאינם מתישבים יחד, יין, ועבודת השמים וכו' (א"צ פירוש).

צד) וא"ר יוסי שכור וכו': (א"צ פירוש).

צה) א"ר יצחק לית וכו': אר"י, אין לך אנשים שנקראים קדושים, חוץ מאלו גזירי היין. שכתוב, כל ימי הזירו לה' קדוש יהיה. (דפרי כ"ב טור ג')

יין ושכר אל תשת

צו) רבי אלעזר בר' שמעון וכו': ר"א בר"ש, הלך לראות את ר' יוסי בר"ש בן לקוניא, חמיו. נתנו לו לאכול עגל משולש רך. ופתח לו חבית אחת יין. חמיו מזג והוא שתה, מזג והוא שתה. אמר לו אפשר ששמעת מאביך, כמה שיעורו של כוס. שמוחר לשתות. א"ל השיעור של הכוס, הוא כמו שהוא, וישתה כוס אחת את המשקה חם, וכן כוס אחת את המשקה

מנחשי בעופי דשמיא, והרי הוא בכלל לא תנחשו ולא תעוננו, אפילו כל ניחוש בעלמא.

קד) אלא א"ר חייא, למה שלח את העורב. דא"ר חייא, מצטער הוה נח טפי על אובדא דעלמא. אמר רבש"ע, ידעתי כי אתה רחום, ואתה לא רחמת על עולמך, ונהפך רחמנותך לאכזרות, אתה לא רחמת על בניך, יצא זה שאינו מרחם על בניו, ונהפך להם לאכזרי, ולפיכך שלח את העורב, רמז הוא דקא רמז

קה) א"ר יוסי, וכי לא כתיב ביה איש צדיק תמים היה, והאיך הטיח דברים כלפי מעלה. א"ר חייא, מרוב צערו הוא דאמר, דהא תנן, מנין שאין דנין את האדם לפי צערו, שנאמר (ט) איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשכל. (ס) אע"פ שהטיח דברים כלפי מעלה, אין דינו כמזיד, אלא כאדם בלא דעת, לפי צערו. קו) ולא רצה העורב להלוך בשליחותו, מפני שמתוקן הוא לשליחות אחרת, לפרנס אליהו, שנאמר (י) והעורבים מביאים לו לחם ובשר, ולא רצה לעשות שליחותו, עד יבשת המים מעל הארץ, שהיה ע"י שבועת אליהו. כיון שראה נח שלא עשה כהוגן, שלח את היונה.

קי) ואמר רבי "בון, תרי ענייני רמז בה, חדא, דכתיב (י) כיונה פותה אין לב, כלומר מרוב צערי, אין לבי עמי ונפתה. אחרת, אמר נח, אין בכל העופות דיסבול מיתתה בלא סרבנות, כיונה. ולפיכך נמשלו ישראל כיונה. אמר נח, כך יאות לנא למסבל כלא, בלא סרבנותא, ולפיכך וישלח את היונה.

קכ) א"ר יוחנן בן נורי, נטל הקב"ה את שם בן נח, והפרישו לכהן עליו, ולשרתו. והשרה שכינתו עמו, וקרא שמו מלכי צדק מלך שלם. והיה יפת אחיו לומד תורה ממנו במדרשו, עד שבא אברהם, ולמד תורה במדרשו של שם. ונתעסק הקב"ה באברהם, ונשתכחו כל האחרים. בא אברהם והתפלל לפני הקב"ה, שישרה שכינתו תמיד בביתו של שם, והודה לו, שנאמר (י) אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

(ח) (איוב לד) עקב כו צ"ב. ו (מ"א יז) שלח כו צ"מ. (דפוסים הראשונים). ע ג"א בו
(ט) (הושע ז). ו (תהלים קי) משטטים נו צ"ח ז"ח (דפוסים הראשונים).
סז ס"ג שלי"ד.

זריח ה' את ריח הניחוח

הסולם

מאמר

הוא בכלל, לא תנחשו ולא תעוננו, שאפילו כל ניחוש שבעולם אסור.
קד) אלא א"ר חייא וכו': (א"צ פירוש).
קה) אמר ר' יוסי וכי וכו': (א"צ פירוש).
קו) ולא רצה העורב וכו': (א"צ פירוש).
קז) א"ר יוחנן בן נורי וכו': (א"צ פירוש).

קט) א"ר יוחנן, והלא יפת הוא הגדול, למה פ שם נטל הכהונה. בשביל שהיה תמיד עוסק בתורה, ופירש מדרכי העולם. ומאין היה לו תורה. אלא אדם הראשון ידע התורה, והניחה בקבלה לשת בנו, ואח"כ באה ליד חנוך, עד שבא לשם והיה מתעסק תמיד בה.

קי) אמר לו ר' יוסי, אם התורה היתה במדרשו של שם, למה הוצרך הקב"ה לצוות לבני נח אותן שבע מצות שנצטוו, שהרי בתורה נכתבו קודם לכן, * אלא א"ר יצחק, בשעה שהמבול בא לעולם, ונכנסו לתיבה, מרוב צערם נשתכחה משם, עד שבא הקב"ה, וחדש להם אותם שבע מצות.

קיא) א"ר יוסי, ח"ו לא נשתכחה התורה ממנו, אלא אמר הקב"ה, אם אומר להם שישמרו כל תורתך, יפרקו כל העול מהם, כאחרים שאמרו פ ודעת דרכך לא חפצנו. אלא אתן להם דברים מועטים, וישמרו אותם.

קיב) עד שיבוא מי שישמור כולה, והוא אברהם, שנאמר ז עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתך מצותי חקותי ותורותי. דכיון שלמד משם התורה, קבל על עצמו שישמור התורה כולה, ולפיכך בירר ז להם הקב"ה שבע מצות מן התורה כדי שישמרו אותם.

מאמר נח לא בקש רחמים על העולם

קיג) ת"ר, מה השיב הקב"ה לנח, כשיצא מן התיבה, וראה כל העולם חרב, והתחיל לבכות עליו, ואמר, רבש"ע, נקראת רחום, היה לך לרחם על בריותיך.

קיד) השיבו הקב"ה, רעיא שטיא, כען אמרת דא, ולא בזמנא דאמרית לך בלישנא רכיכא, דכתיב ר עשה לך תבת עצי גופר כו', ואני הנני מביא את המבול כו', לשחת כל בשר כו', ויאמר ה' לנח כו', כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, ר כולי האי אתעכבית עמך, ואמרית לך, בדיל דתבעי רחמין על עלמא. ומכדין דשמעת דתשתיזיב את בתיותא, לא עאל בלבך בישותא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

פ (איוב כא) לעיל אות נח צ"ג. ז (בראשית כו) ל"ג להם (דפוסים הראשונים). ק נ"א כל (דפוסים הראשונים).
 ויקרא עא צ"ז. ק (שם ו) לעיל אות יז צ"ג.

נח לא בקש רחמים על העולם

הסולם

מאמר

קט) א"ר יוחנן וחלא וכו': (א"צ פירוש).
 קי) אמר לו ר' יוסי וכו': (א"צ פירוש).
 קיא) א"ר יוסי ח"ו וכו': (אין צריך פירוש).
 קיב) עד שיבוא מי וישמור וכו': (א"צ פירוש).
 286 (דפויי כ"ב טור ד' י) דף כ"ג טור א') לפני

דעלמא, ועבדת תיבותא ואשתזבתא. וכען דאתאביד עלמא, פתחית פומך למללא קדמי, בעיין ותחנונין.

קטו) כיון דחזא נח כך, הקריב עלוון וקרבינין, דכתיב ה ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות במזבת.

קטז) א"ר יוחנן, בא וראה מה בין הצדיקים שהיו לישראל אח"כ, ובין נת. נח לא הגין על דורו, ולא התפלל עליו כאברהם. דכיון דאמר הקב"ה

לאברהם, זעקת סדום ועמורה כי רבה, מיד ויגש אברהם ויאמר. והרבה דברים כנגד הקב"ה, ר עד ששאל שאם ימצא שם עשרה צדיקים, שיכפר לכל

הדור בשבילם, וחשב אברהם שהיו ט בעיר, עם לוט ואשתו ובניו ובנותיו, ותתניו, ה ולכן לא התפלל יותר.

קיו) בא משה א והגין על כל הדור, כיון שאמר הקב"ה ב למשה, ישראל חטאו, סרו מהר מן הדרך. מה כתיב ביה, ט ויחל משה. מהו ויחל. מלמד

שהתפלל עד שאחזתו חלחלה. רבנן אמרי, לא הניח משה להקב"ה, עד שנתן נפשו עליהם מן העוה"ז ומן העוה"ב. דכתיב, ה ועתה אם תשא חטאתם ואם

אין מחני מספרך אשר כתבת. קיח) א"ר יוסי מהכא, ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ

לפניו. וכן כל הצדיקים הגינו על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלוט בהם. קיט) ונח התעכב עמו הקב"ה, ואמר ליה רבוי דברים, שמא יבקש עליהם

רחמים, ולא השגיח, ולא ביקש עליהם רחמים, ועשה התיבה ונאבד כל העולם. קכ) ג רבי אליעזר ורבי יהושע הוו יתבי בפלכי טבריא, א"ר יהושע,

רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו. אמר לו, אפילו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל, למוצא אשכול ענבים שאינם מבושלים, בין ד הבוסרים, דאלו הוה בין ענבים מבושלים, לא הוו כלום.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ר (שם ה) לעיל אות פז צ"ב. ט (שמות לב) נח טו
 צ"א ת"ז ת"ה בהשמות קמב. ת (שם) נח טו צ"ה.
 א (תהלים קו) וישב ה צ"ב.
 ו ג"א חד (מינוקאטש). ש ג"א ל"ג י (דפוסים הראשונים). ת ג"א ולפיכך (דפוסים הראשונים). א ג"א הגין (דפוסים הראשונים). ב ג"א משה (דפוסים הראשונים). ג ג"א ר' אלעזר ור' שמעון (קראקא). ד ג"א הבסרים (דפוסים הראשונים).

מאמר	הסולם	נח לא בקש רחמים על העולם
לפני בדור הזה. כל כך נתעכבתי עמך, ואמרתי לך, כדי שתבקש רחמים על העולם. ומאז ששמעת שאתה תנצל בתיבה, לא נכנס בלבך צער העולם, ועשית תיבה ונצלת. ועתה שנאבד העולם, פתחת פיך לדבר לפני בקשות ותחנונים.	קיו) בא משה ויחנן וכו': (אין צריך פירוש).	נח לא בקש רחמים על העולם
קטו) כיון דחזא נח וכו': (אין צריך פירוש).	קיח) א"ר יוסי מהכא וכו': (א"צ פירוש).	נח לא בקש רחמים על העולם
קטז) א"ר יוחנן בא וכו': (א"צ פירוש).	קיט) ונח התעכב עמו וכו': (א"צ פירוש).	נח לא בקש רחמים על העולם
קכ) רבי אליעזר ורבי יהושע וכו': ר"א ור"י היו יושבים בערים הסמוכות לטבריא (א"צ פירוש).	קכ) רבי אליעזר ורבי יהושע וכו': ר"א ור"י היו יושבים בערים הסמוכות לטבריא (א"צ פירוש).	נח לא בקש רחמים על העולם

קכא) משמע, דכתיב, ב) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. הול"ל צדיק לפני, מהו בדור הזה. כלומר לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים, אמר בלבו ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכ"ש ה) שאתפלל על * אחרים. קכב) לבתר א"ר אליעזר, על כל דא, הוה ליה למתבע רחמין על עלמא קמי קב"ה, דניחא ליה, מאן דאמר טבא על בנוהי. קכג) מנ"ל. מגדעון בר יואש, דלא הוה זכאי, ולא בר זכאי, ומשום דאמר טיבותא על ישראל, מה כתיב ביה. ג) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה. טיבותא ו) דא דאמרת על בני, יהא לך חילא סגיא, לשיבותהון מן ידא דמדין. קכד) ועוד אר"א, אע"פ דיהוי צדיקא רבה מכל עלמא, ויימר בישא קמי קב"ה, אי דלטורין על ישראל, עונשיה סגיא מן כלהון. ולא אשכחנא צדיקא טבא כאליהו בכל דרא, ומשום דאמר דלטורין על ישראל, דכתיב ז) כי עזבו בריתך בני ישראל את מזבחותיך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב, ביה שעתא אבאיש סגיא קמיה. קכה) ת"ח מה כתיב ביה. ה) ויבט והנה מראשותיו עוגת רצפים. מהו רצפים. אמר הקב"ה, כדין יאות למיכל, מאן דאמר דלטורין על בני. קכו) א"ר אליעזר, מאי ז' דכתיב ו) וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חרבה. וכי בכח אכילת עוגת רצפים אזל כולי האי.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

ה ג"א ל"ג שאתפלל (דפוסים הראשונים). ו ג"א ל"ג דא (קראקא). ז ג"א כתיב (קראקא). (בראשית ז) לעיל אות י צ"ה. ג) (שופטים ו). (מ"א יט) לך קצט צ"ד. ה) (שם ז) (שם) כי תשא טו צ"ט.

נח לא בקש רחמים על העולם

הסולם

מאמר

העולם, אם יאמר רע לפני הקב"ה או שטנה על ישראל, עונשו גדול מכולם. שלא מצאנו צדיק טוב כאליהו בכל הדור, ומשום שאמר שטנה על ישראל, שכתוב, כי עזבו בריתך בני ישראל את מזבחותיך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב. בה בשעה חרה לו הרבה.

קכה) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב בו. ויבט והנה מראשותיו עוגת רצפים. מהו רצפים. אמר הקב"ה זה ראוי שיאכל, מי שאומר שטנה על בני.

קכו) א"ר אליעזר מאי וכו': אר"א מה שכתוב, וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלקים חרבה. שואג, וכי בכח אכילת עוגת רצפים הלך כל כך. לא

קכא) משמע, דכתיב פי וכו': (א"צ פירושו).

קכב) לבתר א"ר אליעזר וכו': אח"כ אמר ר' אליעזר, עם כל זה, היה לו לבקש רחמים על העולם לפני הקב"ה. כי נח לו להקב"ה, מי שאומר טוב על בניו.

קכג) מנ"ל מגדעון בר יואש: מאין לנו זה. מגדעון בן יואש, שלא היה צדיק, ולא בן צדיק, ומשום שאמר טוב על ישראל, מה כתוב בו. ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה, היינו הטוב הזה שאמרת על בני, יהיה לך כח גדול להצילם מיד מדין.

קכד) ועוד א"ר אליעזר וכו': ועוד א"ר אליעזר, אע"פ שיהיה צדיק גדול מכל (תשרי דף כ"ג טור א' י' טור ב')

קכו) אלא א"ר אליעזר, השליך הקב"ה דורמיטה על אליהו, והראהו ענינא דמשה, דיתבי קמיה ארבעין יממין וארבעין לילון, ומכדין דהוה תמן, עבדו ישראל ית עגלא. ^ח ובגין דהוה ארבעין יממין וארבעין לילון דלתם לא אכל, ומיא לא שתי, לא אעדי מתמן עד דמחל להון קב"ה.

קכח) א"ל ^ט לאליהו, כך הוה לך למעבד, ועוד הוה לך למחזי, דאינון בני . בני רחימאי, דקבילו אורייתי בטורא דחורב, ודא הוא דכתיב, וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה. דחזא עניינא דמשה, דאישתהי קמיה ארבעין יממין וארבעין לילון. ועניינא דישראל, דקבילו אורייתא בטורא דחורב. ודא הוא דכתיב, ^י עד הר האלהים חורבה.

קכט) א"ר יצחק, לא זו אליהו משם, עד שנשבע לפני הקב"ה, להורות זכותן של ישראל תמיד. וכל מי שעושה זכות, הוא מקדים ואומר לפני הקב"ה, כך וכך עשה עכשיו פלוני. ואינו זו משם, עד שיכתבו זכותו דההוא גברא. דכתיב, ^{יא} ויכתב ספר זכרון לפניו.

קל) א"ר יהודה בן פזי, מה היה עונשו של נח. שיצא חגר ברגליו מן התיבה. ושכב ונתבזה, והתלוצץ עליו בנו, ועשה לו מה שעשה.

קלא) א"ר אלעזר, בא וראה כמה יש לאדם ללכת בדרך ישרה. בא וראה מפני שנטל יעקב ^{יב} הברכות מעשו ברמאות. תדע לך, שלא ניתן רשות לשום אומה בעולם להשתעבד בישראל, זולתי אומה של עשו.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ח ניא ואעיג (מונקאטש). ט ניא אליהו (קראקא).
 י ניא ליג בני (קראקא). כ ניא הבכורה (קראקא).

ז (שם) שם. ח (מלאכי ג) מקץ מה צ"ג.

הסולם

מאמר

נח לא בקש רחמים על העולם

זו אליהו משם עד שנשבע לפני הקב"ה להורות זכותם של ישראל תמיד. וכל מי שעושה זכות, אליהו מקדים ואומר לפני הקב"ה כך וכך עשה עתה פלוני. ואינו זו משם, עד שיכתבו זכותו של האיש. שכתוב, ויכתב בספר זכרון לפניו.

קכו) אלא א"ר אליעזר וכו' : ומשיב, אלא אר"א, השליך הקב"ה שינה על אליהו, והראהו ענין של משה, שישב לפניו ארבעים יום וארבעים לילה. ובזמן שהיה שם עבדו ישראל את העגל. ומשוב שהיה ארבעים יום וארבעים לילה, שלחם לא אכל ומים לא שתה, לא זו משם עד שמחל להם הקב"ה.

קל) א"ר יהודה בן פזי וכו' : אריב"ם, מה היה עונשו של נח. על שלא התפלל על דורו. הוא שיצא מן התיבה חגר ברגליו, ושכב ונתבזה, והתלוצץ עליו בנו, ועשה לו מה שעשה.

קכח) א"ל לאליהו וכו' : א"ל הקב"ה לאליהו, כך היה לך לעשות, כמו משה. ועוד שהיה לך לראות שהם בני, בני האהובים שקבלו את תורתך בהר חורב. וזה הוא שכתוב, וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה. דהיינו שראה ענין של משה שנתעבב לפניו מ' יום ומ' לילה. וענין של ישראל, שקבלו התורה בהר חורב, וזהו שכתוב, עד הר האלקים חורבה.

קלא) א"ר אלעזר בא וכו' : אר"א, בא וראה, כמה יש לו לאדם ללכת בדרך ישרה. בא וראה, מפני שלקח יעקב את הברכות מעשו ברמאות, תדע לך, שחשום זה, לא ניתנה רשות לשום אומה בעולם לשעבד את ישראל, זולתי האומה של עשו.

קכט) א"ר יצחק לא וכו' : אר"י, לא

קלב) רבי פתח בכנסת ישראל כנגד הקב"ה, וישלח את העורב, דא"ר פנחס, כתיב, (ט) ויאמר דוד כו, קומו ונברחה כי לא תהיה לנו פליטה מפני אבשלום. ואע"פ שברח, מאי כתיב ביה, (י) מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו. ואע"פ שהיה בורח ונגרש ממלכותו, לא מנע עצמו מלומר שירה לפני הקב"ה, ולשוב ולהתחנן לפניו. וישלח את העורב, זהו דוד, שהיה קורא עמהו תמיד כעורב.

קלג) דבר אחר, העורב שבא מיהודה, שנקרא עורב, שנאמר, (י) אנכי אערבנו, הערב כתיב, בלא וא"ו. א"ר פנחס, למה נקרא שמו עורב, שהיה הולך בהרים כעורב. והיינו דאמר לשאול, (י) כאשר ירדוף הקורא בהרים. אמר לו, שמתני להיות כקורא בהרים, כתיב : הכא קורא, וכתיב התם, (י) לבני עורב אשר יקראו.

מאמר וישלח את העורב

קלד) * וא"ר פנחס, בא וראה מה בין מלכי יהודה למלכי ישראל. שלח הקב"ה לדוד, וגרשהו ממלכותו, ומיד שב בתשובה לפני הקב"ה. ואל תתמה על זה, ואפילו מנשה מלך יהודה, שהיה רשע, מיד שב בתשובה לפני הקב"ה, ולקח אומנות אבותיו, ושב למלכותו.

קלה) וזהו שבא הכתוב להורות, וישלח את העורב, זה דוד, שהיה קורא תמיד כעורב, ושלחהו הקב"ה ממלכותו, והוציאו מביתו, ומה כתיב ביה. ויצא יצוא ושריב. דכתיב, (ט) ודוד עולה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי. היה יצא ושב בתשובה, ומתודה על חטאתיו, ומבקש רחמים עליהם, וידע כי חטאותיו עשו לו שנשלח ממלכותו ונגרש.

קלו) ובכל דבר דכר דחטאה גרים במלכותו, או בישראל, היה תולה הדבר בו, והוה ידע דהוא היה גרים. עד יבשת המים, שהשיבוהו לא עליך הדבר, אלא אל שאול ואל בית הדמים.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ט) (ש"ב טו.) י' (תהלים ג) ויצא מר צ"ג ז"ח טו
 ט"ג שכי' כ) (בראשית מג) ויגש ו צ"ב. ל) (ש"א כו.) ט) (תהלים קמו.) ז) (ש"ב טו) משפטים עז צ"ט.

ל גיא קורא וכתיב לבני וליג הכא וליג התם (קראקא).

וישלח את העורב

הטולם

מאמר

קלד) וא"ר פנחס כא וכו' : (א"צ פירוש).
 קלה) וזהו שבא חכתוב וכו' : (א"צ פירוש).
 קלו) ובכל דבר דכר ודבר וכו' : (א"צ פירוש).

מאמר וישלח את העורב

קלב) רבי פתח בכנסת וכו' : (א"צ פירוש).
 קלג) דבר אחר העורב וכו' : פירוש אחר. העורב דהיינו דוד, שבא מיהודה, שנקרא עורב. וכו' (א"צ פירוש).
 290 (דפו"י דף כ"ג טו"ד ב' י' טו"ד ג')

קלו) ת"ח, דכתיב ^ט ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחרי שנה ^ט ויבקש דוד את פני ה', דסבר דהוא הוה גרים, ^י א"ל הקב"ה, לא עליך זו אלא על שאול. עד יבשת המים, היה תולה הכל בעצמו, ומיד היה שב בתשובה. ואז לא הוצרך לחזור בתשובה, שהדבר לא בא בשבילו. הה"ד, ^{טו} ויצא יצוא ושוב עד יבשת המים, דאזי לא היה הדבר תלוי בו.

קלח) א"ר פנחס, רצה הקב"ה לנסות את ישראל, ושלחם לבבל. שנאמר, ^{טז} וישלח את היונה מאתו, זו כנסת ישראל. ראה מה כתיב בה, ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה. שהכביד עולה מלך בבל, ברעב ובצמא ובהריגת צדיקים הרבה. ומשום כובד עולה, ותשב אליו אל התיבה, וחזרה בתשובה וקבלה. קלט) חטאה כנסת ישראל כמתחלה, ויוסף להגלותם, שנאמר ^{יז} ויוסף שלח את היונה מאתו, בגלות אחרת של יון. דא"ר יהודה, גלות יון אחשיך פניהון דישראל כשולי קדרה.

קמ) ומרוב ^{יח} צערם ודוחקם מה כתיב ^{יט} ביה. ותבא אליו היונה לעת ערב. מה לעת ערב. דלא הוה נהירא להון ^כ שעתא דרווחא, כמה דהות עבידא בקדמיתא, ואתקטלי צדיקא, ואתחשך יממא, ואעריב להן שמשא ולא יכלין למיקם מן קדם דוחקא סגיאה דהוי עליהון, שנאמר ^{כא} אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום, אלו הן צדיקיא המאירים כשמש. כי ינטו צללי ערב, שנשארו כעוללות בציר, וזהו לעת ערב ולא בזמן דנהירין להון צדיקא כשמשא.

קמא) ^{כב} והנה עלה זית טרף בפיה. לולי שהעיר הקב"ה רוח הכהנים, שהיו מדליקין נרות בשמן זית, אזי אבדה פליטת יהודה מן העולם. ובכל פעם

חלופי גרסאות

^ח נ"א מוסיף וכתוב יבקש (דטוסים הראשונים).
^י נ"א ליג מן א"ל עד עד יבשת (קראקא). ^ט נ"א צערה ודוחקה (דטוסים הראשונים). ^ע נ"א בה (דטוסים הראשונים). ^פ נ"א שעתא דרווחא כמה דהוה עביד (דטוסים הראשונים).

מסורת הזהר

^ט (שם כא) ז"ח טא ט"א שכ"ח. ^ע (בראשית ח)
^{ח"ג} שח. ת"ז תסיט. ^פ (שם) לעיל אות יב צ"ח.
^צ (שם). ^ק (ידמיה ד) חיי שרה עה צ"ג ^ד (בראשית ח) לעיל אות טו צ"ל.

וישלח את העורב

הסולם

מאמר

להס מתחילה, ונהרגו צדיקים, ונחשך היום. והעדיב להם השמש, ולא יכלו לעמוד מפני רוחק הגדול שהיה עליהם. שנאמר, אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום, אלו הם הצדיקים המאירים כשמש. כי ינטו צללי ערב, שנשארו כעוללות בציר, שאין איש מחשיב אותן. וזהו, לעת ערב. ולא בזמן שהצדיקים מאירים להם כשמש.

קלו) ת"ח דכתיב ויחי זכר: (א"צ פירוש).
 קלח) א"ר פנחס רצה זכר: (א"צ פירוש).
 קלט) חטאה כנסת ישראל זכר: (א"צ פירוש).
 קמ) זמרוכ צערם ודוחקם וכו': ומרוב צערם ודוחקם, מה כתוב בו, ותבא אליו היונה לעת ערב. מהו, לעת ערב. היינו שלא היתה מאירה להם שעת הרוחה, כמו שנעשה

קמא) וחנח עלה זית וגו': (א"צ פירוש).

קמ) זמרוכ צערם ודוחקם וכו': ומרוב צערם ודוחקם, מה כתוב בו, ותבא אליו היונה לעת ערב. מהו, לעת ערב. היינו שלא היתה מאירה להם שעת הרוחה, כמו שנעשה

ופעם שבה בתשובה ונתקבלה. איר פנחס, חוץ מן גלותא רביעאה, דעדיין לא שבה, והכל תלוי בתשובה.

קמב) ואיר פנחס, אין לך בכל פעם ופעם, שלא התעכב הקב"ה גזר ז דינא של כנסת ישראל, שבע שמיטין, ושבע יובלות, שמא תחזור בתשובה. הה"ד, ויחל עוד שבעת ימים אחרים, בר מן קדמאי.

מאמר גלות האחרון אין לו קץ וזמן

קמג) וישלח את היונה, בגלות אדום. ולא יספה שוב אליו עוד, דעד היום לא חזרה בתשובה, ולא העירה רוחה. דאיר פנחס, אלמלי חזרה בתשובה לא נשתיירה בגלגת ק יומא חד. רבי אליעזר אומר, כל הגליות שגלתה כנסת ישראל, נתן לה הקב"ה זמן וקץ, ונתעוררה תמיד בתשובה, וגלות האחרון אין לו קץ וזמן, אלא הכל תלוי בתשובה. * שנאמר, ה' אלהיך ושמעת בקולו. וכתיב, אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך. קמד) איל רבי עקיבא, אם כן, היאך יהא דא להתעוררא כולהון כחדא בתשובה, מאן דהוי בסייפי שמיא, ומאן דהוא בסייפי ארעא, היך יתחברון כחדא למעבד תשובה.

קמה) אמר לו רבי אליעזר, חייך, דאי יחזרון בתשובה רישי כנישתא, או חדא כנישתא, ר בזכותם יתכנוש כל גלותא. דקב"ה איסתכי תדירא, אימתי יחזרון, ויעבד להון טבא, דכתיב ג ולכן יחכה ה' לחננכם. מחכה תמיד אימתי יעשו תשובה.

קמו) איר יוסי, איתא הא, כהא דאיר פנחס, דכתיב ולא יספה שוב אליו עוד. לא נאמר ולא יסף שוב אליה, אלא היא לא יספה שוב אליו, מכלל דהוא מזומן ומחכה אימתי תשוב.

חלופי גרסאות

ז נ"א דינה (קראקא). ק נ"א מוסיף אלא יומא (מונקאטש). ר נוסח אחר בזכותה (וינציא) נ"א בזכותא (קראקא).

מסורת הזוהר

ש) (כראשית ח) לעיל דף כא ט"א. ח) (דברים ל) ויחי רנב צ"ב. א) (שם) שמות מב צ"כ. ב) (ישעיה ל). וישב טז צ"א.

גלות האחרון אין לו קץ וזמן

בתשובה, או בית כנסת אחד, יתקבצו בזכותם כל הגלות. כי הקב"ה מצפה תמיד מתי יחזרו בתשובה ויעשה להם טוב, שכתוב, ולכן יחכה ה' לחננכם, מחכה תמיד מתי יעשו תשובה

הסולם

מאמר

קמב) ואיר פנחס אין לך וכו': (א"צ פירוש).

מאמר גלות האחרון אין לו קץ וזמן

קמג) וישלח את היונה וכו': (א"צ פירוש).

קמד) א"ל רבי עקיבא וכו': א"ל רבי עקיבא א"כ, איך יהיה זה, שיתעוררו בתשובה כולם ביחד. מי שהוא בסוף השמים ומי שהוא בסוף הארץ, איך יתחברו יחד לעשות תשובה. קמה) אמר לו ר' אליעזר וכו': א"ל ר"א, חייך שאם ראשי בית הכנסת יחזרו (דפרי דף כ"ג טור ג' טור ד')

קמו) א"ר יוסי איתא וכו': אד"י, זה הולך, כמו שאמר ר' פנחס, שכתוב, ולא יספה שוב אליו עוד. לא נאמר ולא יסף שוב אליה, שפירושו היה, שהקב"ה לא ישוב לישראל, אלא היא, ישראל, לא יספה שוב אליו. דהיינו שעוד לא שבו בתשובה. משמע, שהוא, הקב"ה, מוכן ומחכה מתי תשוב.

קמז) רבי הוה יתיב יומא חד, והוה מסתכל בהא מילתא, דכתיב ו בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו. אמר, מה דאמר משה דיהוי בסוף יומיא, כל אינון עקתן הא אתא, ו תשובה עד כען לא אתעבידא.

קמח) עד דהוה יתיב, אתא אליהו זיל, אמר ליה, רבי במאי אתעסקת. איל בהאי דאמרה תורה, דכד ייתון עקתן לישראל בסוף יומיא, דיעבדון תשובה לאלתר, דכתיב באחרית הימים ושבת, ועד ה' כען לא תבו בתיובתא.

קמט) איל חייך רבי, בהאי מילתא אתעסק קביה יומא דין, ואתא מיכאל אפטרופסא רבה א דילהון, ובעי דאימתי יפקון בנוהי רחימוהי מתחות גלותא דאדום. ואמר, את כתבת באורייתך, דכד יסבלון אינון עונשייא על מה דעבדו, מאי כתיב. ה' כי אל רחום ה' אלהיך.

קנ) איל, ייתי סמאל אפטרופסא דאדום, ויטעין עמיה קמאי. אתא סמאל. וטעין ד מיכאל מלתא דא, ה' כדבקדמייתא. אמר סמאל, מארי דעלמא, את הוא דאמרת דתהוי כנישתא דישראל תחות שולטנא דאדום, עד דיהון זכאין קמך, והא כלהון חייבין עד יומא דין.

קנא) ביה שעתא אנויפיה קביה, על דאמר דלטורא על בנוהי, וערק תלת אלפי מילין. ואמר למיכאל, מיכאל הוה לך למהוי שפיל לרישיה דקרא,

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

ג) (דברים ה) כי תשא פ ציע. ד) (שם) לך טח ציר. ט ניא והתשובה עד כאן (דפוסים הראשונים). ת ניא כאן (דפוסים הראשונים). א ניא דילכון (חינצא). ב ניא מוסיף איל מיכאל (קראקא). ג ניא וטעין (דפוסים הראשונים). ד ניא ליג מיכאל (דפוסים הראשונים). ה ניא כד קדמייתא מיכאל (דפוסים הראשונים).

גלות האחרון איז לו קץ וימן

הסולם

פאטר

יצאו בניו האהובים מתחת גלות אדום. ואמר. להקביה. אתה כתבת בתורה, כשיקבלו אלו העונשים על מה שעשו, מה כתוב, כי אל רחום ה' אלקיך.

קנ) איל ייתי סמאל וכי: איל יבא סמאל המליץ של אדום, ויענה לו לפני. בא סמאל, ואמר מיכאל, דבר זה שאמר מקודם. אמר סמאל, רבונן של עולם, אתה הוא שאמרת. שכנסת ישראל תהיה תחת ממשלת אדום, עד שיהיו כשרים לפניך, והרי כולם הם חייבים עד היום הזה.

קנא) ביה שעתא אנויפיה וכי: בה בשעה גער בו הקביה, על שאמר שטנה על בניו, וברח ג' אלפי מילין. ואמר, הקביה. למיכאל: מיכאל, היה לך להשפיל לראש המקרא, שכתוב, ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו

קמז) רבי הוה יתיב וכי: רבי, היה יושב יום אחד, והיה מסתכל בדבר הזה. שכתוב, בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו. אמר, מה שאמר משה שיהיה באחרית הימים, כל אלו הצרות, כבר באו, ותשובה. עד עתה עוד לא נעשתה.

קמח) עד דהוה יתיב וכי: בעוד שהיה יושב, בא אליהו זיל, אמר לו, רבי, במה אתה עוסק. איל, בזה שאמרה תורה, כאשר יבואו צרות לישראל באחרית הימים, יעשו מיד תשובה, שכתוב, באחרית הימים ושבת. ועד עתה עוד לא שבו בתשובה.

קמט) איל חייך רבי וכי: איל, חייך רבי, בדבר הזה עסק הקביה ביום הזה. ובא מיכאל, המליץ הגדול שלהם, ושאל, מתי

דכתיב ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו, ואחיכ כתיב כי אל רחום ה' אלהיך. קנב) אמר מיכאל, מארי דעלמא, הוה לך לרחמא עליהו, את רחום, וכך אתקריאת. איל אומאה אומיתי ביומא דאתגזרא דינא קדמאי, עד די יתובון. ואי כנישתא דישראל, אפתחת תשובה כעינא דמחטא, אנא אפתח לה תרעין רברבין.

קנג) רבי יהודה אמר, ת"ח, האי דכתיב ביעקב ה) ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ביה זימנא ו אתיהבא רשותא לכל חילי דשמיא, לאינן רברבין דאתמנון על ז מלכוותא, ואתפרשו אלין לשלטאה על אלין, ואתיהבת רשותא ושולטנא לרברבא דאדום, לשלטאה על אומיאי. קנד) ביה שעתא מה כתיב. ויותר יעקב לבדו, דעד כען לא הוה ליה ה בנימין ולא אפוטרופוסא בשמיא.

קנה) ויאבק איש עמו, דין הוא סמאל, רבא דאדום. ובעא ו דיתיהב יעקב תחות שעבודא דאדום, ומשום זכותא רברבא דהוה ביעקב, לא אתיהיב בידיה.

קנו) א"ר יהודה, כ ביה שעתא אתכנשו כל חילא דשמיא, ובעו למיטען עם סמאל, בגיניה דיעקב. אמר קוב"ה, לא איצטריך יעקב לשום חד מנכון, הא זכותיה דיטען ז עמיה. מיד ויאבק איש עמו, טעין עמיה.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

ה) (בראשית לב) ב"א של צ"ב וישלח ג צ"ג. ו ג"א אתיהבת (דפוסים הראשונים). ז ג"א מלכותא (קראקא) ג"א מלכותא (חינצ'א). ח ג"א בנין (חינצ'א) ג"א בנין (קראקא). ט ג"א דאתיהב (דפוסים הראשונים). י ג"א אתיהיבו (קראקא). כ ג"א בה (דפוסים הראשונים). ל בדפוס קראקא חסר מן עמיה עד עמיה.

גלות האחרון אין לו קץ חמון

הסולם

מאמר

עוד לא היה לו בנימין, ומיכאל עוד לא היה מליץ בשמים. פירוש. כי מרכבת המלכות, הם ד' מלאכים מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, שכל אחד מהם ממונה על ג' מלאכים והם י"ב, וכנגדם הם י"ב השבטים למטה, וכיון שלא נגמרו י"ב השבטים, עוד לא הגינה עליו המרכבה העליונה, שראשה הוא מיכאל.

קנה) ויאבק איש עמו וכ"ו: ויאבק איש עמו, זה הוא סמאל שרו של אדום, ורצה שיעקב ינתן תחת עולו של אדום. ומשום זכות הגדולה שהיתה ליעקב, לא ניתן בידו. קנו) א"ר יהודה ביה וכ"ו: אר"י, בה בשעה נתאספו כל צבאות השמים, ורצו לענות לסמאל בשביל יעקב. אמר להם הקב"ה, יעקב אינו צריך אף לאחד מכם. הרי זכותו שישא ויתן עמו. מיד ויאבק איש עמו. דהיינו שהתוכח עמו.

בקולו, ואחיכ כתוב, כי אל רחום ה' אלקיך. ולא קודם שנעשו תשובה. קנב) אמר מיכאל מארי וכ"ו: אמר מיכאל, רבון העולם, היה לך לרחם עליהם, כי אתה רחום, וכך אתה נקרא. אמר לו, שבועה נשבעתי ביום שגזר הדין לפני שלא לגאלם עד שישובו. ואם כנסת ישראל יפתחו בתשובה כפתחו של מחט, אני אפתח להם שערים גדולים.

קנג) רבי יהודה אמר וכ"ו: רי"א בוא וראה, זה שכתוב ביעקב, ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר, בו בזמן ניתנה רשות לכל צבאות השמים, לאלו השרים שנתמנו על המלכות, ונבדלו אלו שימשלו על אלו, וניתנה רשות וממשלה לשר של אדום שישלוט על האומות.

קנד) ביה שעתא מה וכ"ו: בה בשעה מה כתוב, ויותר יעקב לבדו, כי עד עתה

קנז) א"ר יודא, ת"ח, מה כתיב ביה. ^ו וירא כי לא יכול לו, דהוה ^ח סגיאה זכותיה, ולא יכיל, בטענתיה לאשתעבדא יעקב תחות ידא דאדום. מיד ויגע בכף ירכו. אלין אינון בנוהי נפקי ירכיה.

קנח) ביה שעתא אתחלש יעקב, ולא יכיל למטען עמיה, דכתיב ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו באטענותיה עמיה. ^ט ואתיהבא רשותא לסמאל, בנוהי דיעקב תחות ידא דאדום, כל זימנא דיעברון על אורייתא. ^ע

חלוסי גרסאות

מסורת הזוהר

^ח ג"א סניא (דפוסים הראשונים). ^נ בטענותיה (דפוסים הראשונים). ^ט ג"א ואתיהבת (דפוסים הראשונים). ^ע בדפ"י כתבו ע"כ מצאתי.

(ו) (שם) ב"א קלג צ"ג.

גלות האחרון אין לו קץ וזמן

הסולם

מאמר

קנח) ביה שעתא אתחלש וכו': בה בשעה נחלש יעקב, ולא היה יכול להתוכח עמו, שכתוב, ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו, דהיינו בהתוכחו עמו. כי ניתנה רשות לסמאל לשעבד בניו של יעקב תחת ידו של אדום, כל זמן שיעברו על התורה. פליק פרשת נח

קנז) א"ר יודא ת"ח וכו': אר"י, בוא וראה, מה כתוב בו, וירא כי לא יכול לו. כי זכותו היתה גדולה, ולא היה יכול להוכיח לו בדבריו, שישתעבד יעקב תחת יד אדום. מיד, ויגע בכף ירכו. אלו הם בניו יוצאי ירכו, דהיינו שרמז לו שבניו יוצאי ירכו יחטאו.

(דפ"י דף כ"ד טור א')